

DIALOGAS

2013 m. rugpjūčio 8 d.

ISSN 1392-1916

Nr. 28 (1047). Kaina 3,70 Lt

NEPRIKLAUSOMAS SAVAITRAŠTIS

Dvidešimt antrieji leidybos metai

Elenos Tervidytytės nuotr.

Mano mokytojams vietoj rudens gėlių puokštės

Mokslo metams artėjant „Dialogas“ prašo suoluose nebesėdinčiųjų prisiminti savo Rugsėjus.

Cikliuką pradeda literatūrologė **Donata Mitaitė**.

ATMINIMAS – NE VEŽIMAS 3 p.

Ech jūs, žemaičiai...

Konformizmas, prisitaikymas visada brangiai kainuoja.

POŽIŪRIS 3 p.

Mados keičiasi, reformų tendencijos – ne

Netikėtai švietimui, mokykloms grėsmė kilo ne iš švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio, bet iš jo bendrapartiečio kultūros ministro Š.Biručio, mėgstančio daug ir gražiai kalbėti apie kultūros reikšmę...

POŽIŪRIS 7 p.

Gamtos pažinimo pamokos PELKĖSE

8–9 p.

Kaip ugdyti „ypatingus“ vaikus?

KOLEGA – KOLEGAI 10 p.

• „Nėra jokio švietimo dokumento, kuris įpareigotų mokytojus ruošti egzaminui. Mokykla ruošia studijoms, gyvenimui, o ne egzaminams. Mokytojai dirba, kaip privalo. Pagal ugdymo programą. Mokiniai turi patys ruošti egzaminui. Kaip nori, kaip gali.“

• „Bet kurioj civilizuotoj šaly toks mokytojo pareiškimas, atseit neruošiu egzaminui, nes ruošiu gyvenimui, taptų vilko bilietu ir tiesiausiu keliu į darbo biržą.

Ne, gerbiami lituanistai, jūs ruošite tam, kam liepsime mes, tėvai, nes mokėti dar ir korepetitoriams per didelis vargas. Mokykla privalo garantuoti rezultatą, egzamino rezultatą, nes to tėvai ir leidžia vaikus į mokyklą, o ne tautinių jūsų sapalionių klausyti.

Jei perskaitęs visas mokytojo lieptas knygas vaikas neišlaikytų egzamino ar išlaikytų prastai, paduočiau mokyklą į teisimą.“

Kodėl „stiprieji“ mokiniai lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą išlaikė ne ką geriau nei „silpnieji“?

Ar tikrai mokykla neprivalo parengti mokinio egzaminui ir ką apie tai mano tėvai?

Kaip dirba korepetitoriai ir kodėl jų darbas našesnis nei mokytojų mokykloje?

Siūlome esmingą diskusiją šia kompleksine tema.

TĖVELIAI, JŪSŲ VAIKAS – JŪSŲ RŪPESTIS!

14 p.

Kodėl mokykla nedžiugina?

Prieš tradicinę švietimo sistemą nukreiptų sukilimų ir maištų visuomet netrūko. Sukurta ir nemažai alternatyvų. Tačiau akimirkos, kai veikla mokykloje džiugina ir mokinį, ir mokytoją, tebėra retos.

Kas kaltas, kad mokykla nedžiugina? Ar galima padėti pakeisti?

Švietimas mirė

Vidurvasarį Alantoje (Molėtų r.) vyko tradicinis Santaros-Šviesos suvažiavimas, šiemet – jau 20-asis. Trečioji jo diena buvo skirta švietimui, ir vienas iš jos pranešėjų – Šiuolaikinės mokyklos centro projektų koordinatorius mokytojas Gediminas Milašius kalbėjo apie švietimą po švietimo mirties. Prelegentas pareiškė tebemanąs (šią mintį suva-

žiavime G.Milašius išsakė ne pirmąsyk), kad tradicinė švietimo sistema yra mirusi, tačiau ji iš visų pusių yra prijungta prie sudėtingo ir stipraus valstybinio dirbtinio gyvybės palaikymo mechanizmo: šis nuolat sukasi, kartu verčia „suktis“ švietimo sistemą ir taip sukuria jos gyvybingumo iliuziją.

Kaip jaučiasi tokio švietimo dalyviai?

Nukelta į 4 p. ►

Rengiamos Profesinio mokymo įstatymo pataisos

Švietimo ir mokslo ministerija (ŠMM) skelbia, kad veiklą pradeda švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio įsakymu sudaryta darbo grupė, rengianti siūlymus dėl Profesinio mokymo įstatymo keitimo. Pasak ŠMM, įstatymas bus tobulinamas siekiant suartinti profesinio mokymo pasiūlą ir darbo rinkos paklausą, laiduoti geresnes sąlygas diegti pameistrystę, kad profesinis mokymas kuo geriau atitiktų darbo rinkos poreikius. Į darbo grupę įeina ministerijų, darbdavių, profesinio mokymo įstaigų ir kitų suinteresuotų institucijų atstovai. Darbo grupei vadovauja švietimo ir mokslo viceministrė G.Krasauskienė.

Numatyta, kad siūlymus dėl Profesinio mokymo įstatymo ir su juo susijusių teisės aktų keitimo darbo grupė pateiks iki 2013 m. pabaigos.

Mokinio kuprinė – iššūkis tėvams

Asociacija „Neribotų galimybių fondas“ kartu su jaunimo organizacijomis 2013 m. rugpjūčio 23–25 d. jau penktus metus iš eilės organizuos akciją „Būk pirmūnas“. Akcijos tikslas – paraginti Lietuvos gyventojus paaukoti mokyklinių prekių, kurios bus skirtos vaikams iš nepasiturinčių šeimų tam, kad jie būtų tinkamai pasiruošę mokslo metų pradžiai.

Pasak asociacijos atstovo A.Visockio, 2011–2012 m. Europos valstybių narių skurdogylis ir socialinė atskirtis didėjo. 2011 m. 5 iš 20 vaikų gyveno nepritekliaje. „Šis skaičius leidžia daryti prielaidą, jog sunkiai besiverčiančioms šeimoms labai sunku tinkamai parengti vaikus mokyklai, – teigia A.Visockis. – Kuprinės, pratybų sąsiuviniai, sportinė apranga ir t. t. pareikalauja dalies vidutinio šalies atlyginimo, jei šeima augina du vaikus. Tačiau ką daryti tiems, kurie gyvena iš minimalaus darbo užmokesčio?“ Pasak A.Visockio, vienas iš būdų paruošti savo atžalas mokyklai, kreiptis socialinės paramos į savivaldybę. Vienkartinė 156 Lt išmoka kanceliarinėms prekėms skiriama

šeimoms, kurių mėnesinės pajamos vienam šeimos nariui neviršija 525 Lt.

Tačiau pastaroji suma yra tikrai nepakankama. Visuomenės nuomonės tyrimai atskleidžia, jog vidutinės pajamos gaunančiai šeimai išleisti vieną vaiką į mokyklą kainuoja nuo 200 iki 400 Lt, be uniformos ir specialių priemonių, tokių kaip muzikos instrumentai ar pan.

Dauguma nepasiturinčių šeimų „laukia“ mokslo metų pradžios ir tik tada skuba į parduotuves reikalingiausių prekių. Praktika rodo, jog rugsėjo mėnesį vyksta daugybė akcijų. Tiesa, reikia pastebėti, jog net ir 30 ar 40 proc. nuolaida nesumažina išlaidų sunkiai besiverčiančioms šeimoms. Pastarosios į mokyklą turi išleisti daugiau nei vieną atžalą, todėl išlaidos būna tikrai nemenkos.

Pasak A.Visockio, pernai akcijos metu žmonės paaukojo priemonių mokyklai už daugiau nei 100 tūkst. Lt. Visos prekės, bendradarbiaujant su Socialinių reikalų departamentu ir seniūnijų socialiniais darbuotojais, buvo išdalintos socialiai remtinų šeimų vaikams.

A.Bružui – prokurorų kaltinimai

Pirmadienį (08 05) Vilniaus miesto apylinkės teismo teisėjas G.Viederis pradėjo nagrinėti buvusiam Lietuvos švietimo darbuotojų profesinės sąjungos (LŠDPS) pirmininkui A.Bružui iškeltą baudžiamąją bylą – Vilniaus prokurorai kaltina jį galimai aplaidžiai tvarkius buhalterinę apskaitą.

Valstybinį kaltinimą palaiškinti prokurorė A.Balžekaitė teisme pagarsino, kad dėl A.Bružo veiksmų nepavyko nustatyti nei LŠDPS veiklos, nei turto, nei nuosavo kapitalo, įsipareigojimų dydžio ir struktūros už laikotarpį nuo 2006–2010 m. Prokurorės teigimu, A.Bružo kaltė pasireiškė tuo, kad jis, kaip profsąjungos vadovas, buvo atsakingas už buhalterinės apskaitos vedimo organizavimą. Pavyzdžiui, iktiesminio tyrimo metu nustatyta, kad 2006 m. LŠDPS vienam vyrui suteikė 12 tūkst. Lt paskolą, tačiau ji į apskaitą buvo įtraukta tik 2007 m., be to, pinigų likučiai ir apyvarta nesutapo su kitais apskaitoje esančiais duomenimis.

A.Bružas teisme pareiškė, kad parodymus duos tik tuomet, kai bus apklausti visi liudytojai, buhalterinę apskaitą tikrinusi Fi-

Elenos Tervidytės nuotr.

nansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos (FNTT) specialistė.

„Nelabai suprantu, kodėl esu kaltas, nes viską tvarkydavo buhalterė – aš buvau tik pirmininkas, – sakė A.Bružas. – Taip, suprantu, kad paskola ne laiku buvo įrašyta, bet tie 12 tūkst. Lt jau atiduoti. Nelabai sutinku su tuo, kuo mane kaltina.“

Baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas pirmadienį nusprendė A.Bružui sušvelninti paskirtą kardomąją priemonę – nuo šiol jam uždrausta išvykti ilgesniam kaip 7 parų laikotarpiui. Anksčiau jis buvo įparei-

gotas registruotis policijos įstaigoje.

Prieš kelis mėnesius teismui perduota byla kol kas nejudą į priekį – A.Bružas ir jo advokatas siekė, kad teisėjas ją grąžintų prokurorui, tačiau šis prašymas buvo atmestas kaip nepagrįstas, nes teismas nenustatė kaltinamojo akto trūkumų.

Už aplaidų apskaitos tvarkymą baudžiamasis įstatymas numato teisės dirbti tam tikrą darbą arba užsiimti tam tikra veikla atėmimą arba baudą, arba laisvės apribojimą, arba areštą, arba laisvės atėmimą iki dvejų metų.

D.Mikutienė: būtina riboti energinių produktų pardavimą

Valstybinėje maisto ir veterinarijos tarnyboje (VMVT) vykusiame atsakingų institucijų atstovų susitikime tarnybos specialistai pristatė dalyviams šalies rinkoje pasirodžiusią naujieną – energinius saldinius.

Nacionalinio maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo instituto specialistų atlikto rizikos vertinimo duomenimis, vaikui suvalgius vienoje pakuotėje esančius saldinius (16 vnt.), didžiausia leistina kofeino koncentracija būtų viršijama daugiau kaip 4 kartus. Ir nors saldiniai paženklinti, kad jų nerekomenduojama valgyti vaikams ir nėščiosioms, tačiau dėl prekybos šiais produktais į VMVT jau kreipėsi sūnerimę bei nepatenkinti tė-

vai. Iniciatyvą riboti prekybą tokiais produktais išsakė ir Vaiko teisių kontrolieriaus tarnyba.

Susitikimo metu nutarta, kad šiuo metu galiojančiuose įstatymuose būtina apibrėžti energinio produkto sąvoką ir, remiantis moksliniu rizikos vertinimu, numatyti apribojimus parduoti tokius produktus jautrioms vartotojų grupėms, pavyzdžiui, vaikams iki 18 m. Taip pat turėtų būti apsvastyti galimi didžiausi ir mažiausi veikliųjų medžiagų kiekiai ir vitaminų naudojimas tokiuose produktuose, kiti efektyviai kontrolei ir reguliacijai būtini klausimai.

„Šiandien aptarti klausimai ir priimti nutarimai rodo, kad būtina teikti Maisto įstatymo pakeitimo

projektą ne tik dėl energinių gėrimų, bet ir dėl kitų energinių maisto produktų, kuriuose yra didelis kofeino ir kitų stimuliuojančių ir tonizuojančių medžiagų kiekis“, – apibendrinama susitikimo rezultatus sakė susitikimo iniciatorė parlamentarė D.Mikutienė.

Pasak VMVT, energinių gėrimų vartojimo klausimai intensyviai svarstomi ir Europos maisto saugos tarnybos (EFSA) mokslininkų darbo grupėje, kur vertinama tiek pačių energinių gėrimų, tiek jų sudėtinųjų dalių rizika vartotojų sveikatai, siekiant nustatyti vartojimo rekomendacijas. Tikimasi, kad oficialias mokslines rekomendacijas EFSA paskelbs dar šių metų pabaigoje.

Absolventai užplūdo darbo biržą

Šiaulių teritorinė darbo birža skelbia, kad per sausio–liepos mėnesius įregistruoti 1045 mokymo įstaigų absolventai. Lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu jų įregistruota 210, arba 16,5 proc., mažiau. Du iš penkių Šiaulių teritorinėje darbo biržoje įregistruotų absolventų – su profesiniu, kas trečias – su aukštojo universitetiniu, kas ketvirtas – su koleginiu išsilavinimu. Didėja aukštasis mokyklas baigusių absolventų dalis, mažiau įregistruota įgijusiųjų koleginių išsilavinimą.

Daugiausia įregistruota absolventų, baigusių studijas Šiaulių universitete (276), Šiaulių valstybinėje kolegijoje (145), VŠĮ Šiaurės Lietu-

vos kolegija (25), Kauno technologijos universitete (20), Mykolo Romerio universitete (13), Vilniaus universitete (11), Vytauto Didžiojo universitete (11) ir Aleksandro Stulginskio universitete (11).

Su profesiniu išsilavinimu daugiausia įregistruota baigusiųjų mokymo programas Šiaulių profesinio rengimo centre – 225 absolventai, VŠĮ Kelmės profesinio rengimo centras – 47, Joniškio žemės ūkio mokykloje – 45, VŠĮ Kuršėnų politechnikos mokykla – 35 ir Radviliškio technologijų ir verslo mokymo centre – 35.

Pagal studijų programas daugiausia įregistruota baigusiųjų ekonomikos, socialinio darbo,

viešojo administravimo, verslo administravimo, socialinės pedagogikos, teisės, dailės, bendrosios praktikos slaugos ir statybos inžinerijos studijas.

Su profesiniu išsilavinimu daugiausia įregistruota: kirpėjų, automobilių mechanikų, pardavėjų, kompiuterio operatorių, apskaitininkų ir kasininkų, padavėjų ir barmenų, apdailininkų, prekybos įmonių vadybininkų padėjėjų, vizualinės reklamos gamintojų, pastatų restauratorių, virėjų.

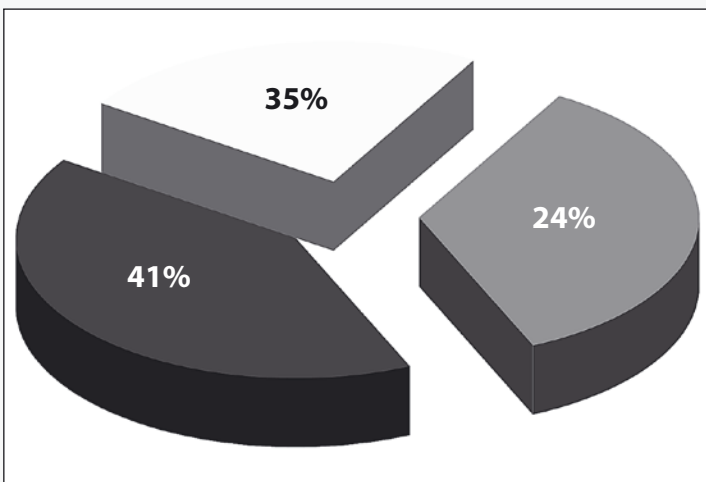
Per šį laikotarpį įsidarbino 202, arba 19,3 proc., įsiregistravusių absolventų, iš jų 79 su profesiniu, 75 su aukštojo universitetiniu ir 48 su koleginiu išsilavinimu.

APKLAUSA

Viešinti asmenines vadovų problemas ne itin populiaru

Buvusi švietimo ir mokslo viceministrė N.Putinaitė savo paskyroje socialiniame tinkle „Facebook“ yra paskelbusi įrašą, kad LEU rektoriumi perrinktam A.Gaižučiui dirbti trukdys ir „turima alkoholio problema“, kuri „yra vieša paslaptis“, ir garbingas amžius, ir sovietinė patirtis.

Kad tokius dalykus viešai svarstyti yra būtina ir drąsu, mano 35 proc. savo nuomonę pareiškusiųjų, kad netaktiška ir nepadoru – 41 proc., kad galima, bet neprasminga – 24 proc. „Dialogo“ skaitytojų nuomonės teiravomės savo tinklalapyje www.dialogas.com. Nuo komentarų šiuosyk susilaikysime.

Mokslo metams artėjant „Dialogas“ prašo suoluose nebesėdinčiųjų prisiminti savo Rugsėjus. Cikliuką pradeda literatūrologė D.Mitaitė.

Mano mokytojams vietoj rudens gėlių puokštės

Donata MITAITĖ

Tebeturiu plonytę knygėlę „Joniukas ir Grytutė“. Joje 1967 m., mano pirmąjį mokyklinį rugsėjį, Ruponių kaimo pradinės mokyklos mokytoja K.Olšauskienė užrašė: „Pirmajai mokslo metų dienai prisiminti.“ Mūsų pradinė mokykla, kaip dabar sakoma, mažakomplektė: viename kambaryje mokėsi visos keturios pradinukų klasės. Paskutinėje tų laikų nuotraukoje mokytoja su visais to pavasario mokiniais (mes vyriausi, ketvirtokai) – 18 vaikų. Prisimenu liūdną frazę atsisveikinant: „Jūs turėsit kitą mokyklą, kitus mokytojus, aš kitų mokinių – jau nebe.“ Mokyklą uždarė, mokytoja, jau seniai pensininkė, nors buvo kelis dešimtmečius pragyvenusi mūsų kaime, kažkodėl išsikėlė į kitą Lietuvos pakraštį, į Druskininkus. Palaidota senosiose Druskininkų kapinėse. Rašau visa tai, tarsi tebetikėčiau: kas užrašyta, išlieka.

Rugsėjai pradinėje? Gladiolės (ne kardeliai, mūsų mamos to žodžio nežinojo) arba jurginai mokytojai. Neprisimenu suolų spalvos, bet buvo tamsūs, atlenkiamomis viršutinėmis lentutėmis. Rugsėjo pirmąjį ateidavo ir kelios mamos, turbūt tos, kurios palydėdavo savus pirmokėlius. Gal laisvų suolų nebūdavo, gal sprautis į pradinukų vietas kaimo moterys nenorėjo, bet prisimenu jas, stovinčias klasėje prie langų. Dabar viskas atrodo tokia egzotika: tie senoviški suolai, didelis varinis varpelis mokytojos rankoje mus, lakstančius kieme, sugrąžinantis į klasę. Eiti į mokyklą visada norėjau. Verkiau, kai susirgau tymais ir mama man, gal trečiokei ar ketvirtokei, liepė būti namie. Bet rugsėjį laukdavau ir besimokydama Linkuvos vidurinėje, man tikrai būtų užtekę mėnesio vasaros atostogų. Gal tai buvo natūralus uždaro vaiko iš vienišio noras pažinti platesnį, įvairesnį pasaulį? Penktoje klasėje kaip naujametinė dovaną iš klasės auklėtojos B.Dičpetrienės gavau T.Ivanausko enciklopedinį veikalą „Pasaulio paukščiai“ – buvau apsisėkėsiu gamtininkė. Ta knyga ir kitos panašios man įdomios iki šiol, bet aukštesnėse klasėse tapo akivaizdu – esu humanitarė. Buvau dėkinga chemikei auklėtojai ir kitiems tikslųjų mokslų mokytojams, tyliai leidusiems man „profiluoti“, kitaip sakant, šiek tiek simuliuoti jų disciplinas, bet nesusigadinti atestato. Humanitarinių disciplinų mokytojai reikalavimus padidino, bet man tai patiko. „Jei Linkuvoj yra viena knyga, jūs ją privalot perskaityt“, sakydavo mokytoja lituanistė S.Lovčikaitė. Visi, aišku, neperskaitydavo, bet norintys penketo (penkių balų sistema) trimestre stengėsi. Prisimenu, kaip per rankas ėjo Dantės „Pragaras“ ir

■ Ruponių kaimo pradinės mokyklos mokytoja Kazimiera Olšauskienė su mokiniais 1967 m.

ne tik jis. Arba vėl... Aš, mokytoja A.Dičpetrio pripažinta geriausia klasės anglistė, kažką kalbu (bendrakai kapituliuo) prie Didžiosios Britanijos žemėlapiu. Mokytojas rašo keturis, klasė pasipiktina, jai paaiškinama: „Todėl, kad kalbėjo iš senų atsargų, neišmoko nieko naujo.“ Ne nuoskaudą išgyvenau – dar vieną, tik jau ne anglų kalbos, pamoką.

Be abejo, pasitaikydavo ir konfliktų, ir trinčių. Prisimenu piktą tėvo balsą: „Išnervinat mokytojus, paskui skundžiatės! Jūsų klasėje daug, mokytojas – vienas.“ Nei jis, nei mama toli gražu nemanė auginą angelus. Tėvų pavyzdys buvo esminis.

Nemėgstu apibendrinimų: sovietmečiu visi vogė, gėrė, tingėjo. Ne visi. Tėvų, užaugusių dar anoj nepriklausomoj Lietuvoj, darbo etika buvo labai griežta ir visai nepriklausanti nuo to, dirbama kolūkyje ar namie. Abu tebuvo baigę keturis skyrius, mokslas jiems buvo vertybė; ištuštėjusiame gimtajame vieniemyje iki šiol daugybė knygų.

Žmogaus atmintis selektyvi, bet, kiek transformavusi, ji išsaugo, kas svarbiausia. Todėl prisimenu ne kokius nors mokyklinius nesusipratimus ir (net pačiai keista) anaip tol ne spaliukus, pionierius, komjaunuolius – nusitrynė, nuby-

rėjo, užsimiršo. Prisimenu besiveriantį pažinimo, kultūros pasaulį. Todėl dėkodama savo mokytojams (ir nusilenkdamai rusistei N.Marcinkutei) pacituosiu A.Puškiną: „В начале жизни школу помню я.“ Turėjau mylinčius tėvus ir gerus mokytojus. Žinau, kad negaliu sakyti – neišmokė, tik – neišmokau, nepadariau, nesupratau.

Donata Mitaitė – humanitarinių mokslų daktarė.

Lietuvių literatūros ir tautosakos institute dirba nuo 1988 metų. 1989 m. apgynė daktaro disertaciją „Liaudies kultūros tradicijos XX a. 8–9-tojo dešimtmečių lietuvių poezijoje“.

Mokėsi Linkuvos vidurinėje mokykloje (Pakruojo r.), baigė lituanistiką Vilniaus universitete, vėliau Maskvos pasaulinės literatūros instituto aspirantūrą.

POŽIŪRIS

Ech jūs, žemaičiai...

Bronislovas BURGIS, KTU gimnazijos direktorius

Prieš šešis šimtus metų, kai žemaičius krikštijo, visoje Žemaitijoje buvo šventė, – tiesa? Būriais traukė žemaičiai į krikšto vietas. Pasipuošę, su gėlėmis. Pasikrikštiję, pakeitę savo dievus, kuriuos šimtmečius garbino, į naująjį trigubą dievą, kryžiuočių ir kalavijuočių dievą, džiūgavo ir dėkojo. Seniesiems dievams ar naujajam?.. Senieji padėjo laimėti Žalgirio mūšį, – kas tuo tada abejojo? Bet naujieji buvo patrauklesni!

*

Dabar suprantama, kodėl šiemet tas krikšto jubiliejus švenčiamas aukščiausiu valstybės lygiu. Tokia šventė, tos šventės prisiminimas! Ech jūs, žemaičiai... Išdavęs vieną kartą, išduos ir kitą. Pasidomėkite, Lietuvoje jau yra kelios mormonų bažnyčios. Labai patogi religija, tikrai!

*

Konformizmas, prisitaikymas visada brangiai kainuoja. Tik pagalvokite, kiek mes iš tiesų mokame už priklausymą Europos Sąjungai. Mokame savo vertybėmis, gyvenimo stiliumi. Šį ryt važiuodamas nuo Parodos kalno pagalvojau: gal tie platūs plačiausi šaligatviai, kuriais niekas nesinaudoja ir nesinaudos, irgi yra pagal kurią nors ES direktyvą?

*

Krikščionybė žemaičiams buvo neišvengiama, – pripažįstu. Gyvenime, istorijoje yra daug neišvengiamų dalykų. Bet švęsti?!

www.burgis.lt

NAUJIENOS

Laisvų vietų aukštosiose dar yra

Praėjusį šeštadienį (08 03) paaiškėjo, kiek laisvų vietų liko norintiesiems stoti į šalies aukštąsias mokyklas, ir prasidėjo antrasis pagrindinio priėmimo etapas. Pasak Lietuvos aukštųjų mokyklų asociacijos bendrajam priėmimui organizuoti (LAMA BPO) konsultantės R.Bakanovienės, daugiausia vietų liko technologinių mokslų kryptyse. Universitetuose buvo likusios 1066 laisvos vietos 19 kryptų grupių ir valstybės finansuojamas vietas. Ir 61 vieta į valstybės nefinansuojamas vietas su studijų stipendija. Kolegijose buvo likusios 1927 laisvos vietos ir valstybės finansuojamas vietas ir 167 vietos su studijų stipendija.

Anot LAMA BPO atstovės, vietų technologiniuose moksluose yra daugiau, nes apskritai šiemet yra daugiau vietų, skirtų technologiniams mokslams.

Antrojo pagrindinio priėmimo etapo rezultatai paskelbti antradienį (08 06). Antradienį LAMA BPO pranešė, kad

rugpjūčio 9–10 d. skelbiamas papildomas priėmimas, kuriame gali dalyvauti tik tie asmenys, kurie buvo užsiregistravę pagrindiniam priėmimui.

Pasak LAMA BPO, papildomame priėmime stojantieji registruoja atnaujintus prašymus priimti studijuoti į universitetinių ar koleginių studijų programas, kuriose dar liko laisvų vietų. Šio priėmimo metu į prašymą galima įtraukti naujų pageidavimų, keisti finansavimo šaltinį ar studijų formą. Prašyme galima nurodyti ne daugiau kaip 6 pageidavimus.

Baigiantis papildomam priėmimui, rugpjūčio 11 d. stojančiajam pateikiamas vienas kvietimas užimti valstybės finansuojamą arba nefinansuojamą studijų vietą (su studijų stipendija arba be jos) universitete arba kolegijoje. Pakviestieji turi rugpjūčio 12–13 d. atvykti į atitinkamą aukštąją mokyklą pasirašyti studijų sutarties.

VU studijų sutartys – internetu

Vilniaus universitetas (VU) šiemet džiaugiasi, jog beveik 50 proc. įstojusiujų į bakalauro studijas VU studijų sutartis sudarė internetu, naudodamiesi elektroninės bankininkystės paslauga. Pernai tokia galimybė pasinaudojo apie 20 proc. įstojusiujų.

„Tokią sistemą praeitais metais įdiegėme vieninteliai Lietuvoje, atsisakėme sutarties sudarymo raštu – visos sutartys sudaromos elektroniniu būdu ir yra perkeltamos į studentų informacinę sistemą, kad kiekvienas studentas visuomet lengvai rastų sudarytos sutarties elektroninę versiją. Siekiame, kad visos stojimo ir sutarčių sudarymo procedūros būtų kaip įmanoma paprastesnės“, – sako Kęstutis Dubnikas, VU akademinės reikalų prorektorius.

Sudarius sutartį internetu, studentams į universitetą vykti iki mokslo metų pradžios nereikės. Studentai, neturintys galimybės sutarties pasirašyti internetu, gali atvykti tai padaryti į VU.

„Dialogo“ inf.

Kodėl mokykla nedžiugina?

▶ Atkelta iš 1 p.

Mokytojas papasakojo istoriją, kuri nutiko gimtadienį besirengiančiam švęsti ir į parduotuvę šventei reikalingų daiktų nusipirkti atėjusiam žmogui. Susikrovęs pirkinių krepšelį vyras priėjo prie kasos už juos sumokėti. Kasininkas, suskaičiavęs pinigų už tortą, žvakutes ir kitus produktus, paėmęs spalvotus balionėlius stabtelėjo ir... patarė jų nepirkti.

– Kodėl? Kas blogai? Gal pakuotėje jų mažiau nei nurodyta? – paklausė susirūpinęs sukaktuvininkas.

– Ne, ne, jų kiekis toks, kaip parašyta.

– Tai gal jie nespaltuoti?

– Ne, ne, jie spalvoti.

– Tai gal jie kiauri ir neprispučia?

– Ne, prispučia – jie geri.

– Tai kodėl man jų nepirkti? – jau pyktelėjęs pasiteiravo pirkėjas. Ir kasininkas pagaliau paaiškino:

– Nedžiugina jie...

Ši istorija, anot G.Milašiaus, iliustruoja padėtį švietimo sistemoje: joje daug įvairių gerų dalykų – įdomių projektų, laisvų pasirinkimų, įvairiausių metodų ir pan., tačiau visa tai, deja, nedžiugina. „Ir tai yra blogiausia, – kalbėjo mokytojas. – Dirbant švietimo sistemoje galima daug pasiekti, daug ko išmokyti, daug pinigų įsisauginti. Bet akimirkos, kai visa tai džiugina, yra labai retos.“

G.Milašiaus nuomone, kaltė dėl to tenka net ne ugdymui ir ne mokytojų bei mokinių tarpusavio ryšiams, o pačiai jau mirusiai ir tik dirbtinėmis priemonėmis palaikomai švietimo struktūrai.

Archetipai tebegyvoja

Mūsų elgesio priežasčių kolektyvinėje sąmonėje ir baziniuose instinktuose – archetipuose ieškančios psichiatrai sutinka, kad prarasti gyvenimo džiaugsmą tradicinėje mokykloje yra nesunku. Priežasčių yra keletas. Pirmoji – ta, kad kiekvienam iš mūsų yra būdingas dvipolis „mokytojo-mokinio“ archetipas. Jis, kaip ir „tėvo-sūnaus“ arba „motinos-dukros“ archetipai, yra „lyderio-sekėjo“ archetipo atskiras atvejis. Pasak moderniosios psichologijos ir psichoterapijos tėvo Karlo Gustavo Jungo sekėjų, „mokytojo-mokinio“ archetipo pavadinimas rodo, kad mokymasis sėkmingai veikia tik susietas su mokymu. Abu šio archetipo poliai vienas kitą papildo ir, jei vienas jų nesuteikiama galimybė vystytis, kitas nekontroliuojamai išauga bei sukelia individui psichinių, o vėliau gal net ir fizinių problemų.

„Mokytojo-mokinio“ archetipas išbalansuojamas ir problemų žmogui sukelia tuomet, kai kontaktuoja du individai, kurių šie archetipai yra linkę išsibalansuoti priešingomis kryptimis. Ypač tai ryšku, kai vienas individas pasižymi labai išsikrojusiu „mokytojo“ poliumi. Toks individas mano esąs visąžinis, neklystantis, visagalis ir nekeičia nuomonės, net kai iš tiesų klysta. Jis kitiems asmenims primeta savo pasaulėžiūrą kaip vienintelę ir neginčijamą tiesą ir reikalauja besąlygiško paklusimo. Diskusijos ir alternatyvių nuomonių apraiškos jam nepriimtinos. Toks įvaizdis savaime arba per jėgą nuslopina kito individo „mokytojo“ polių. Be „mokytojo“ poliaus šis individas tampa bejėgis ir dar labiau priklausomas nuo išorinio „mokytojo“. Pirmasis individas

tai suvokia ir jo „mokytojo“ polius dar labiau tarpsta. Šitaip vyksta grandininė reakcija ir tiek pirmojo, tiek antrojo individo „mokytojo-mokinio“ archetipas išbalansuojamas.

Pasak psichologų, tokia situacija pasitaiko bet kokio nelygiateisio žmonių bendravimo atveju: vyro ir žmonos, tėvų ir vaikų, darbdavio ir pavaldinio, valdininko ir intereso, pardavėjo ir pirkėjo, – tačiau ypač ryški ji mokykloje. Taip yra todėl, kad daugumos nemalonių kontaktų įmanoma išvengti, o mokiniai su mokytojais susiduria kasdien ir negali pasirinkti nei bendravimo trukmės, nei intensyvumo. Diskusijų ir kitokios nuomonės nepripažįstantys pedagogai skurdina mokinių „mokytojo“ polių, ugdo juos kaip lengvai manipuliuojamą, savo individualios nuomonės neturinčių asmenų minią. Kenčia nuo to ir patys pedagogai.

Kertinis akmuo – prievarta

Vis dėlto įtaką, kurią švietimo dalyviams gali padaryti išsikrojusiu „mokytojo“ poliumi pasižymintys pedagogai, galima vienaip ar kitaip reguliuoti: tam, pavyzdžiui, galima pasitelkti motyvacinius testus priimant į pedagogines studijas, pokalbius priimant į darbą ir pan. O štai kita mokymo ir mokymosi džiaugsmo kliūtis yra daug didesnė. Mat ji – kertinis akmuo, ant kurio stovi dabartinė civilizuoto pasaulio švietimo sistema. Tas akmuo – prievarta. Asmuo yra verčiamas lankyti mokyklą naudojant ne tik įtikinimo, bet ir psichologinio, ekonominio ar net fizinio spaudimo jėgą. Jis privalo tam tikru metu ir tam tikrą laiką užsiimti kitų nurodyta veikla, nepriklausomai nuo savo norų ir susidomėjimo. Visi mokiniai privalo mokytis vienodų dalykų, nepriklausomai nuo savo polinkių ir gebėjimų, o mokymo grupės formuojamos pagal formalius veiksmus, neatsižvelgiant į grupių narių esamus ar galimus interesus, polinkius bei gebėjimus.

Nebūtina baigti psichologijos studijas, kad suvoktum, jog bet kurio individo psichikoje prievarta sukelia pasipriešinimą. Negalėdamas pasirinkti nei mokymosi laiko, nei temų, nei trukmės, nei intensyvumo, nei aplinkos, individas maištauja. Maištai dar labiau išryškėja didelėse grupėse. Iš to (žinoma, prisideda ir kitos sisteminės bei individualios aplinkybės) kyla visos kitos mokyklų problemos: nepaklusnumas, nepažangumas, patyčios, psichologinė prievarta ir smurtas, depresija, savižudybės ir žudynės. O džiaugsmo, kurį teikia mokymas ir mokymasis, lieka vis mažiau.

Atgal į gamtą!

Tradicinės švietimo sistemos kritikai teigia, kad dabartinė mokymo sistema visame civilizuotame pasaulyje yra iš esmės vienoda. Skiriasi tik priemonės ir metodai, kuriuos pedagogai taiko bandydami įveikti visur tas pačias problemas. Bene dažniausiai mokinių, o neretai ir mokytojų maištingumą stengiamasi nukreipti į konkurenciją. Šis metodas laikomas gana efektyviu ir minimaliai destruktiviui. Todėl dabartinės švietimo sistemos dažniausiai yra konkurencinės.

Vis dėlto visas tradicines švietimo sistemas vienija tai, kad jokios metodikos, programos ar priemonės norimo rezultato taip ir nedavė. Rezultatas būna tik toks, kad

Zitos Šlogerienės nuotr.

iš vienių problemų atsiranda kitos – dar didesnės: iš nepaklusnumo atsiranda smurtas, iš nepažangumo – depresija ir savižudybės, iš smurto ir prievartos – žudynės.

Netradicinių švietimo sistemų šalininkai ragina atsigręžti į instinktyviąją, gamtos sukurtą mokymosi sistemą ir taikyti mokyklose jos principus. Jos apraiškų galima pastebėti ir gyvūnų pasaulyje, kur jaunikliai nuo pat gimimo pradeda mokytis iš tėvų ir iš kitų bendraamžių. Jie tai daro niekieno neverčiami, savo noru, smalsumo ir išlikimo instinkto vedami. Mokoši to, kas jiems reikalinga. Jie stebi ir bando atkartoti, o stebi todėl, kad laiko stebimą individą autoritetu. Autoritetu individas laikomas tiesiog už tai, kad kažkokį kitiems gentainiams svarbų veiksmą atlieka geriau nei visi. Kiti taip pat nori būti autoritetais, todėl siekia mokytis iš geriausio ir šliejasi prie jo, stebi jį, bando atkartoti jo veiksmus; autoritetas mėgaujasi dėmesiu ir demonstruoja savo sugebėjimą. Svarbu yra tai, kad autoritetas nėra amžinas: kai kitas individas įgunda tą veiksmą atlikti geriau, visi kiti, įskaitant ir pirmąjį autoritetą, pradeda kopijuoti jį.

Tokia švietimo sistema neišbalansuoja „mokytojo-mokinio“ archetipo, yra neprievartinė, todėl nesukelia tradicinės švietimo sistemoms būdingų problemų.

Instinktyviajai mokymosi sistemai būdingi keli principai: individualizmas (kiekvienas mokinys pasirenka, ko

jam mokytis); laisvė rinktis mokymosi laiką, vietą, trukmę, intensyvumą bei kompaniją; galimybė būti ir mokiniu, ir mokytoju. Be to, tokioje sistemoje nėra gebėjimų gradacijos, o individų nesėkmės nėra akcentuojamos.

Ką siūlote?

Nesunku pastebėti, kaip instinktyviajam švietimui būdingi principai skverbiasi į tradicinę švietimo sistemą. Ugdymo individualizavimą, galimybę pasirinkti kai kuriuos mokomuosius dalykus, darbą grupėse (jis sudaro sąlygas būti ir mokytoju, ir mokiniu), viešumo ir pažymių atsakymą vertinant mokinių pasiekimus ir pan. galima laikyti bandymais pašalinti ar bent jau sumažinti tradicinės švietimo sistemos problemas. Lietuvoje tokios priemonės dar susilaukia aršaus pasipriešinimo. Gal todėl, kad į tradicinį švietimą ilgai buvo žiūrima nekritiškai. Gal todėl, kad Lietuvos mokyklai ypač tinka K.G.Jungo įžvalga, kad „...iš esmės kalbant, žmonija psichologiniu atžvilgiu vis dar išgyvena vaikystę – pakopą, kurios neįmanoma peršokti. Absoliučiai daugumai žmonių reikia autoriteto, vadovavimo ir įstatymo. Šio fakto nedera pamiršti“.

Tačiau ir Lietuvos mokyklose bujoja tradicinei švietimo sistemai būdingos bėdos. Kažin ar mes pajėgūs išrasti kitokių – unikalių – priemonių joms įveikti.

Vytautas STRAZDAS,
„Dialogo“ apžvalgininkas

Ne iškirsti džungles, bet sudrėkinti dykumas

Dovydas SKAROLSKIS

Nekintamas mokytojo imperatyvas

Vienas žymiausių praėjusio amžiaus britų intelektualų C.S.Lewis penktojo dešimtmečio pradžioje pastebėjo, kad Jungtinės Karalystės švietimo sistema daro klaidą, bijodama, kad moksleiviai bus suvedžioti pašalinių emocijų. Šios baimės akivaizdoje buvo nuspręsta, kad ugdymo metu vaikų ir paauglių protai privalo būti atitverti nuo vaizduotės bei emocijų ir mokomi griežtos intelektualinės analizės.

Į situaciją C.S.Lewis sureagavo teigdamas: „Kaip mokytojas, turiu priešingos patirties. Vienam mokiniui, kuris turėtų būti saugomas nuo jausmingumo, tenka trys, kuriuos reikia budinti iš snaudulio ir šalto vulgarumo. Šiuolaikinio pedagogo uždavinys yra ne iškirsti džungles, bet sudrėkinti dykumas.“

Tai būtų galima pavadinti nekintamu mokytojo imperatyvu. Visgi šiandienos mokyklos susiduria su milžinišku spaudimu nuo pat pradžių rengti darbo rinkai tinkančius individus. Net neverta pabrėžinėti šimtuose kritinių tekstų jau išsakytos minties – toks požiūris subanalina švietimą ir sudaiktina mokinį. Iš tikrą mokyklą baigusius asmenų valstybė tikisi racionaliausių sprendimų ir didžiausios įmanomos naudos.

Nesiimu spręsti, kaip mokinį įsivaizduoja vidurinio ugdymo programų kalviai – kaip tuščią lentą, į kurią galima įrašyti bet ką, ar kaip natūraliai aplinkoje susiformavusius poreikius turinčią būtybę, kuriai valstybė turi suteikti galimybes išskleisti savo talentus ir lūkesčius. Jei ŠMM požiūris nesikeis, nūdienos mokiniai gali likti su kiek kitaip iškirstomis džunglėmis ir menkai sudrėkintomis dykumomis, t. y. su mažai laisvų pasirinkimų ir per daug bereikšmių žinių.

Egzaminas be antikos

Turbūt daugeliui intelektualų nuostabą ir nervų galūnėlių dilgčiojimą sukėlė žinia, kad abiturientų istorijos egzaminuose nebebus tikrinamos žinios apie antiką. Suprantama, kad jau keletą metų istorijos mokytojai ugdo šiam laikotarpiui skirdami mažiau laiko, nes nujaučia didžiausią priedermę paklusti sistemai ir parengti mokinius tam, kad šie kuo geriau išlaikytų egzaminus. Keitimų šalininkai aiškina, kad mokytojai turėtų senovės graikams ir romėnams rasti atliekamo laiko. Bet antika – ne koks Šumeras ar senovės Egiptas...

Su šypsena esu išklaušęs, kad kažkada mano pirmtakus Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institute mokė apie šumerų ir babiloniečių politinę teoriją. Deja, be Platono ir Aristotelio filosofijos, Solono įstatymų, ankstyvosios krikščionybės, Romos imperijos plėtros bei žlugimo istorijos mes negalime taip lengvai apsieiti. Tai yra vieni pagrindinių mūsų civilizacijos šaltinių, kurių nesuvokiantis jaunimas bus lengvas grobis popmąstymui, kuris neturi gilesnio kritiškumo aplinkai ir joje esančioms idėjoms.

Noriu pakalbėti ne vien apie antiką ir istoriją. Tiesiog šis pavyzdys yra gana tinkamas, norint išryškinti ironišką situaciją, kai rinkoms paklūstama trumparegiškiausiais būdais, net neieškant sudėtingesnių (o kartais iš tikro net ne sudėtingų) *win-win* situacijų.

Pradžiai užtenka pasiknaisioti po praeitį.

Chromosoma *homo sovieticus*, arba kam ta logika?

Protmūšio klausimas: kokį mokomąjį dalyką nedelsiant uždraudė šalį okupavę sovietai? Mokyklose skubiai buvo uždrausta mokyti logikos. Logiška.

Logika yra visų mokslų šerdis. Todėl keista, kad šiais laikais būsimuosius humanitarinių ir socialinių mokslų studentus negailestingai klampiname į aukštąją matematiką, o ne su pažindiname su universaliu logikos mokslu, kuris ne mažiau aštrina protą ir pastariesiems kur kas labiau praverstų gyvenime. Kaip ir antikos istorijos mokymas, logikos pradmenų išdėstymas yra nustumtas į egzaminų reikalavimų paunksnę.

Dalis visuomenės nepaliaujamai skundžiasi *runkeliais*, kurie nemoka skirti realių pažadų nuo populizmo, kartais daro elementarias prognozavimo klaidas, todėl išrenka blogą valdžią, tiki su realybe nieko bendro neturinčiais buitniais prietaisais ar pridaro kokių kitokių eibių sau ir kitiems.

Per nepriklausomybės dvidešimtmetį neišugdėme pirmos logiką suvokiančios kartos, tai dažnai pastebiu tarp bendraamžių, kurie (neišvengiamai ir aš kartu su jais) dar laiko savyje savotišką *homo sovieticus* chromosomą.

Daugiau matematikos?

Tačiau ne mūsų tokios chromosomos išsivystymas siekia kritinę ribą. Prieš maždaug du mėnesius švietimo ir mokslo ministras D.Pavalkis prakalbo apie privalomus matematikos egzaminus. Ne kuo kitu, bet logikos trūkumu padvelkia nuo oficialaus ministro argumento – esą taip jaunuoliai bus skatinami rinktis studijuoti tiksluosius mokslus, nes dabar didžioji aukštesniųjų klasių moksleivių dalis pasirenka ne tokias sudėtingas humanitarinių mokslų pamokas.

Gal kažkam atrodo, kad tai ir yra dykumų drėkinimas? Nežinau, kokią naudą galima įžvelgti iš perteklinės mokyklos informacijos: ko gero, humanitarinį, socialinį, net ekonomikos aukštąjį ar aukštesnįjį išsilavinimą turintis šio teksto skaitytojas, kaip ir aš, nesugebės prisiminti ir užrašyti amoniako gavybos reakcijos iš dešimtos klasės chemijos vadovėlio. Tokiu būdu iš nuoširdžiai humanitarinius mokslus mėgstančių mokinių bus vagiamas laikas, siekiant per prievartą mokyti integralų (man asmeniškai jų realiame gyvenime ir net universitete dar neprireikė ir vargu ar prireiks).

Gal tiesiogiai perteklinė aukštoji matematika būsimiesiems humanitarams ir nekirstų džunglių ir gal net atneštų šiek tiek naudos susiduriant su realaus pasaulio problemomis. Tačiau tos naudos būtų maždaug tiek pat, kiek įvedus privalomas šachmatų pamokas (jos egzistuoja keliose pasaulio valstybėse) arba bet kokią kitą loginį mąstymą skatinantį užsiėmimą, pvz., strateginių kompiuterinių žaidimų pratybas. Visgi, jei siekiame maksimalios naudos, jauno žmogaus mąstymui

turime suteikti puikiausius ir universaliausius įrankius, o tokie yra įgyjami susitinkant su loginėmis užduotimis.

Šansas nėra prarastas

Maža to, neseniai ministras D.Pavalkis drąsiai išdėstė, kad humanitarinių ir socialinių mokslų studentai yra ne kas kita, kaip būsimieji bedarbiai. Užuo kaltinusi lengviausio stojimo kelio ieškančius studentus, ŠMM galėtų pasirūpinti kartelės kėlimu humanitarinių ir socialinių mokslų programoms, taip pat įrodyti, kad yra už kokybę, o ne nomenklatūrines pažintis, galop pasipriešindama dalies universitetų rektorių spaudimui, kuris pernai užkirto kelią toliau plėtoti planus dėl VU, VGTU ir LEU sujungimo Vilniuje bei KTU, VDU, LSMU, ASU ir LSU – Kaune.

Tokiu būdu būtų palikta reikalinga savivalda fakultetams, bet sumažėtų administracinis aparatas ir sustiprėtų dėstytojų kontingentas iki tol silpnesnėse programose. Turėdami tokias galimybes, sujungtieji universitetai, šįsyk jau spaudžiami ŠMM, galėtų įvesti minimalaus balo kartelę, kuri, nevaržydama esminių abiturientų laisvių, daug efektyviau reguliuotų studentų stojimų srautus. Pastarųjų dienų įvykiai rodo, kad šansas nėra prarastas – keturi universitetai (VU, LSU, VDA ir LMTA, – „Dialogo“ *pastaba*) pasirašė konsorciumo sutartį. Gal kelios smulkios ir didelės pridėtinės vertės neduodančios studijų programos sujungus aukštąsias ir numirtų, bet atsirastų naujų būdų sukurti inovatyvias ir išsaugoti svarbias specialybes, kurios kasmet surenka vis mažesnę kiekį studentų (pvz., sociologija).

Užbaigsiu primindamas anglišką juokelį: tikslųjų mokslų atstovai gali atrasti būdą klonuoti dinosaūrą, o humanitarinių mokslų atstovai gali pasakyti, kodėl tai nėra puiki mintis.

www.politika.lt

Elenos Tervidytės nuotr.

KLAUSIATE? ATSAKOME!

Ar galima keisti darbo sutartį išbandymo laikotarpiu?

Nepasibaigus darbdavio iniciatyva nustatyto išbandymo laikotarpiui, mokyklos direktorius pasiūlė man pakeisti darbo sutartį ir sudaryti naują, kuri numatytų, kad dirbu ne visu, o pusės sekretorės etato krūviu. Ar turi direktorius teisę inicijuoti ir padaryti tokius pakeitimus?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 120 str., darbdavys turi teisę pakeisti darbo sutarties sąlygas, kai keičiama gamyba, jos mastas, technologija arba darbo organizavimas, taip pat kitais gamybinio būtinumo atvejais. Jei darbuotojas nesutinka dirbti pakeistomis darbo sąlygomis, jis gali būti atleistas iš darbo pagal DK 129 str. laikantis nustatytos darbo sutarties nutraukimo tvarkos. Darbo sutarties sąlygos, nustatytos DK 95 str. 1 ir 2 dalyse, gali būti keičiamos esant išankstiniam raštiškam darbuotojo sutikimui, išskyrus DK 121 str. nustatytus atvejus. Darbo apmokėjimo sąlygas be darbuotojo raštiško sutikimo darbdavys gali keisti tik tuo atveju, kai įstatymais, Vyriausybės nutarimais ar pagal kolektyvinę sutartį yra keičiamas tam tikros ūkio šakos, įmonės ar darbuotojų kategorijos darbo apmokėjimas. Keičiant darbo apmokėjimo sąlygas, sumažinti darbo užmokesį be darbuotojo raštiško sutikimo negalima. Keičiant darbo sutarties sąlygas, pakeitimai įforminami abiejuose darbo sutarties egzemplioriuose.

Kai nustatomos naujos mokėjimo už darbą sąlygos, darbdavys turi raštu pranešti darbuotojams ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį iki jų įsigaliojimo (DK 203 str.).

Kadangi DK 105 str. 2 dalis nurodo, kad išbandymo laikotarpiu darbuotojui taikomi visi darbo įstatymai, tai manytina, kad jie taikomi ir keičiant darbo sutarties sąlygas. Kitaip tariant, vadovaudamasis darbo įstatymais darbdavys turi teisę keisti ir darbo sutarties sąlygas išbandymo laikotarpiu, o norėdamas pakeisti mokėjimo už darbą sąlygas jis turi darbuotojui raštu pranešti ne vėliau kaip prieš vieną mėnesį nuo naujų sąlygų įsigaliojimo.

Ar teks atlyginti darbdavio išlaidas kvalifikacijos tobulinimui?

Šiais metais lankiau daug kvalifikacijos tobulinimo kursų, už kuriuos mokėjo mokykla. Neseniai gavau patrauklų kitokio darbo pasiūlymą. Ar privalėsiu apmokėti už tuos kursus ir seminarus, jei išeisiu iš mokyklos? Jei taip, tai koku teisės aktu vadovaujantis?

Darbo kodekso (DK) 95 str. 5 dalis numato, jog darbo sutartyje gali būti sulygta: jeigu sutartis nutraukiama dėl darbuotojo kaltės arba darbuotojo pareiškimu be svarbios priežasties, tai darbuotojas išpareigoja atlyginti darbdaviui jo turėtas išlaidas per paskutinius vienerius darbo metus darbuotojo mokymui, kvalifikacijos kėlimui, stažuotėms. Kolektyvinėje sutartyje gali būti nustatyta ir kita kompensavimo tvarka bei terminai.

Taigi, nusprendus nutraukti darbo sutartį, Jums gali tekti atlyginti darbdaviui šiemet jo patirtas išlaidas Jūsų mokymui, jei dėl tokios sąlygos susitarėte su darbdaviu sudarydama darbo sutartį ir toks sutarimas yra joje užfiksuotas. Tačiau jeigu dėl tokių išlaidų atlyginimo darbo sutartyje buvo sulygta, bet darbdavys pasirašytinai nesupažindino Jūsų su būsimomis tikslėmis išlaidomis prieš siūsdamas mokytis, stažuotis ar kelti kvalifikacijos, tai Jūsų prievolė atlyginti darbdavio išlaidas galima ginčyti.

Kaip nutraukiama terminuota darbo sutartis suėjus terminui?

Esu įdarbinta terminuotai, kol grįš vaiko priežiūros atostogose esanti mokytoja, bet ir pati auginu mažametį vaiką (1,5 m.). Ar iš atostogų grįžus mokytojai mane atleis iš karto ar privalės įspėti iš anksto? Ar priklausys man kokia išeitinė išmoka?

Vadovaujantis Darbo kodekso (DK) 126 str. 1 dalimi, suėjus darbo sutarties terminui, darbdavys arba darbuotojas turi teisę nutraukti darbo sutartį.

Todėl nutraukiant terminuotą sutartį, kai ateina sutartas terminas ar susiklosto sutartos aplinkybės (pvz., pavaduojamas darbuotojas grįžta į darbą), įspėti apie darbo sutarties nutraukimą neprivalu, nes terminas buvo nustatytas sudarant sutartį.

DK 140 str. 3 dalis nurodo, kad, nutraukus darbo sutartį pagal DK 126 str., išeitinė išmoka nemokama.

Ar teisėtai skyrė drausminę nuobaudą?

Dirbu mokyklos buhalterė. Kelerius metus mokyklos vadovas leido dalį darbų atlikti namie ir nekreipė dėmesio, kad nesilaikau darbo laiko mokykloje grafiko. Tačiau neseniai skyrė drausminę nuobaudą už tai, kad nesilaikau darbo drausmės ir vėluoju į darbą. Ar turėjo mokyklos vadovas teisę taip pasielgti?

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (LAT) Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija civilinės bylos Nr. 3K-3-153/2009 nutartyje (2009 04 27) išaiškino, kad esant ilgą laiką trukusiam kitokiam, negu apibrėžta darbo tvarkos taisyklėse, darbuotojo elgesiui, kuris nepaneigia pareigos dirbti darbdavio interesui, o darbdaviui (vadovui) tai žinant ir toleruojant, darytina išvada, kad nors formaliai ir pažeidžiama darbovietėje nustatyta darbo tvarka, tačiau atitinkamas esamą padėtį žinančio vadovo elgesys, trunkantis ilgą laiką, paveikia darbuotojo ir darbdavio santykius taip, kad nelieka pagrindo konstatuoti darbuotojo neteisėtą elgesį ir kaltę. LAT nurodė, kad tokiu atveju negalima nustatyti tokių darbo drausmės pažeidimų sudarančių elementų kaip darbo drausmės pažeidimo objektyvioji ir subjektyvioji pusės, o nesant pažeidimą sudarančių elementų viseto, negalimas ir darbo drausmės pažeidimo fakto konstatavimas.

Teismas išaiškino, kad, tik darbdaviui iš naujo informavus darbuotoją apie darbo tvarkos taisyklių tinkamą laikymąsi, ateityje už šios tvarkos pažeidimus būtų galima taikyti drausminio poveikio priemones.

Parengė Vytautas STRAZDAS

Kai tiki savimi – viskas yra įmanoma

Mokslo metams baigiantis, Šiaulių Juliaus Janonio gimnazija išleido ketvirtąjį gimnazijos metraštį. Jis ypatingas tuo, kad 100 puslapių knygelę sumaketavo III klasės gimnazistė Aistė Šulskytė, ji – ir viena iš leidinio sudarytojų.

Šiais mokslo metais J. Janonio gimnazijos metraštį buvo patikėta rengti žurnalistų klubui „Tebūnie šviesa“ (vadovė ir metraščio redaktorė – šios informacijos autorė Sigita Stonkienė, – „Dialogo“ pasta-ba). Norėta mokiniško, „lengvesnio“ leidinio, kurį būtų lengva ir paprasta skaityti, kuriame būtų daug veidų ir vardų: juk taip smagu užsukus į gimnazijos muziejų po dešimties ar trisdešimties metų rasti jame savo draugus, mokytojus, save.

Žurnalistų klubo narė, metraščio dizainerė ir maketuotoja A.Šulskytė su didele atsakomybe, kūrybiniu polėkiu ir jaunatviška ugnele dėjo visas pastangas, kad jos „kūdikis“ būtų kuo patrauklesnis. Naktys, praleistos prie kompiuterio, jau baigti, sutvarkyti, o kitą dieną neišsisaugoję puslapiai, trūkstamos informacijos paieška, nuomonių susikirtimas, ašaros, kai nesiseka, – tai tik maža dalelė kūrybinio proceso, vis dėlto suteikusio daug džiaugsmo ir sustiprinusio nuostatą: kai tiki savimi – viskas yra įmanoma.

„Į darbą nėriau stacia galva, su tokiu dideliu užsidegimu, kad nė nesusimąščiau, kad gali būti šitaip sunku“, – sako savamokslė metraščio autorė. Bet nesigaili – džiaugiasi kūrybinio proceso metu padariusi nemažai pati sau netikėtų atradimų.

„Kas buvo sunkiausia ir ko išmokau?.. Oi, daug visko, – šnekinama dalijasi Aistė. – Pradedant profesionaliu leidinių maketavimu, baigiant laiko planavimu. Labai džiaugiuosi perpratusi publicistinių straipsnių rašymo subtilybes. Kai kartu su Jumis po kelias valandas (paskutinėmis dienomis – keliolika) sėdėdavome prie vos kelių sakinių ilgumo tekstų, juos vis dar trumpindamos, iki paskutinės raidės *čiustinėdamos*, kai aš pati, ne visiškai išmanydama leidybos taisykles, puoliau į paniką sužinojusi, kad mano pasirinktas šriftas neturi licencijos (tuomet turėjau dvi pasirinkimo galimybes – perdaryti jau beveik baigtą metraštį arba įsigyti licenciją, – pasirinkau pastarąją), supratau, kiek daug man dar reikia mokytis.“

Parengė **Sigita STONKIENĖ**,

Šiaulių Juliaus Janonio gimnazijos profesijos patarėja

SVETUR

RUSIJA: visuomenė palaiko nuteistą mokytoją

Aktyvūs Rusijos piliečiai rengia piketus ir protesto akcijas. Jie palaiko Tverės teismo nuteistą mokytoją ir kultūros namų direktorių I.Farberį.

Mokytojas nuteistas kalėti sustiprinto režimo kolonijoje 7 metus ir vieną mėnesį. Be to, jam skirta sumokėti ir didelę (3,1 mln. Rusijos rublių) piniginę baudą.

Teigiama, kad I.Farberis, vykdydamas kultūros namų remontą, ėmė kyšius. Pats kultūros namų direktorius savo kaltę neigia. Buvęs mokytojas tvirtina, kad valdžia Rusijoje dabar į kalėjimus kiša visus jai nepaklustančiuosius.

Aktyvistai visiškai I.Farberio nekaltoumo viešai neakcentuoja, tačiau yra įsitikinę, kad jam paskirta bausmė – neadekvati.

„Dialogo“ inf.

Negi?

Visos margaspalvės mažumos teisėtai buriasi, reklamuoja. Tik neteko girdėti, kad vienytųsi kvailiai. Negi jie – dauguma?

Kęstutis MILIAUSKAS

Mados keičiasi, reformų tendencijos – ne

Vytenis PAULAUSKAS

Radikalai taisyti padėtį nesiryžtama

Ankstesnė A.Kubiliaus Vyriausybė ir švietimo ir mokslo ministras G.Steponavičius pasižymėjo buku užsispyrimu. Jeigu ką nors sugalvodavo, tai buldozeriu važiuodavo į tikslą, nepaisydami jokių oponentų argumentų ir negalvodami apie savo sprendimų pasekmes. G.Steponavičius užsimanė įsiamžinti istorijoje aukštojo mokslo reforma. Kokių nors teigiamų tos reformos rezultatų nematyti, užtat tą reformą nuolat tenka koreguoti tam, kad būtų bent kiek sušvelnintos neigiamos jos pasekmės.

Panašiai yra ir su visomis kitomis švietimo srityje darytomis reformomis. Reformuojama buvo labai radikalai, bet taip pat radikalai taisyti padarytų klaidų nedrįstama. Akivaizdžios švietime padarytos klaidos visiems badė akis. Todėl visai logiška, kad prieš rinkimus opozicijoje tuo metu buvusios partijos žadėjo taisyti esamą padėtį. Vis dėlto dabartinė A.Butkevičiaus Vyriausybė, skirtingai negu A.Kubiliaus, yra neryžtinga, minkštakūnė. Bijoma ir Lenkijos, todėl stengiamasi įsiteikti vietiniams Vilniaus krašto politikams, vadinantiems save lenkais. Matyt, dėl kažkokių savo pragmatinių interesų valdantieji į savo koaliciją priėmė ir Lenkų rinkimų akcijos atstovus Seime. Tokia koalicija pagimdė klaidas: tai švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio sutikimas palengvinti egzaminą lenkams ir tokiu būdu diskriminuoti lietuvius. Kad D.Pavalkio padaryta klaida iš tikrųjų yra klaida, patvirtino ir Konstitucinis Teismas.

Vis dėlto padaryta ir sprendimų, kuriuos reikėtų vertinti teigiamai: siekiant išsaugoti esamas mokyklas dirbtinai jų nežlugdant buvo palengvinti reikalavimai komplektuojant klases. Tačiau nedrįstama vykdyti pagrindinio savo pažado, kuris galėtų radikalai pagerinti padėtį švietime, – panaikinti mokinio krepšėlį. Matyt, bijoma Prezidentės D.Grybauskaitės, kuri tam nepritarė. Nedrįstama pareikalauti ir didesnio švietimo finansavimo. Pažanga yra nebent paskelbtas ketinimas kovoti dėl to, kad tas švietimo finansavimas kasmet nuo rugsėjo 1 dienos nebūtų mažinamas sumažėjus mokinių skaičiui ir kad tos sutau-

Elenos Tervidytės nuotr.

pytos lėšos būtų panaudotos švietimo, o ne kitų sričių reikmėms.

Užsimota prieš bibliotekas

Netikėtai švietimui, mokykloms grėsė kilo ne iš švietimo ir mokslo ministro D.Pavalkio, bet iš jo bendrapartiečio kultūros ministro Š.Biručio, mėgstančio daug ir gražiai kalbėti apie kultūros reikšmę. Tos Š.Biručio kalbos materializavosi jo idėja optimizuoti bibliotekų tinklą. Mokytojai, manau, gerai žino, ką reiškia žodis „optimizacija“. Po mokyklų tinklo optimizavimo maždaug pusė mokyklų buvo sunaikinta. Dabar toks pat likimas laukia ir bibliotekų. Panaši idėja kadaise buvo kilusi ir ankstesniam ministrui – rašytojui konservatoriui K.Plateliui. Jis tąsyk nusprendė, kad per didelę prabanga kaimui, miesteliui turėti ir

mokyklos, ir viešąją biblioteką. Jo nuomone, pakanka ir vienos. Ir Š.Birutis mano, kad mokykloms bibliotekų nereikia.

Tenka tik pasvajoti, kad reformatoriai kada nors sugalvotų padaryti ir kokią nors bent vieną gerą darbą, – deja, jie temoka krėsti šunyles.

Standartines nosis pakeitė individualybių įvairovė

Kadaise, dar sovietmečiu, viena moteris išsikeitė dėl to, kad aš, nieko blogo negalvodamas, nufotografavau ją iš profilio. Mat ta moteris manė, kad jos nosis yra per didelė, o iš profilio tai geriau matyti nei iš priekio. Taigi viskas suprantama – visai logiškas yra moters noras, kad jos nosis (o podraug ir ji) būtų gražesnė – standartinė.

Tačiau pasikeitė laikai, pasikeitė ir pa-

pročiai. Pastebėjau, kad dabar dizaineriai, formuodami savo, taip pat ir savo klientų įvaizdį, stengiasi pabrėžti originalumą, dar labiau paryškinti tuos asmens bruožus, kurie jį skiria nuo kitų. Todėl stengiamasi, kad po įvaizdžio suformavimo žmogaus ilga nosis atrodytų dar ilgesnė, storas žmogus – dar storesnis, negražus – dar negražesnis ir pan. Panašiai elgiasi ir fotografai, ypač fotografuodami politikus.

Nuo visuotinių madų neatsilieka ir švietimas. Todėl ir šioje srityje stengiamasi leisti atsiskleisti mokinio individualiems bruožams, kurie nebūtinai yra teigiami. Sovietmečiu egzistavusį šūkį „Nemoki – išmokysim, nenori – priversim!“ pakeitė demokratinė nuostata „Pasirink, kas tau labiau patinka, ir daryk, ką nori“. Mokinys gali pasirinkti mokyklą, mokytoją, gali pasirinkti, ką mokytis – humanitarinius ar tiksluosius mokslus ar iš viso nesimokyti. Gali pasirinkti, ar jis yra berniukas, ar mergaitė, ar dar koks nors padaras, kurio ir pavadinimo niekas dar nesugalvojo. Mokinys gali pasirinkti, gerbti jam savo mokytoją ar negerbti, tyčiotis iš savo bendramokslio ar nesityčioti, mokytis būti milijonieriumi ar būti valkata. Taigi, pasirinkimas yra labai platus. Sovietinius žmones su vienodomis standartinėmis nosimis pakeitė įvairovė individualybių, besididžiuojančių savo nosimi, nepriklausomai nuo jos ilgio, rištumo, kumpumo, kreivumo ir pan.

Sukurti asmenybę – žmogų, kuris pasaulyje būtų vienintelis ir nepakartojamas, – tokį uždavinį sprendė mokykla, įvesdama profiliavimą ir individualizavimą. Deja, ši idėja, kaip ir visos utopijos, buvo pasmerkta žlugti. Paaiškėjo, kad, leidus asmenybei laisvai skleistis, labiausiai išryškėja neigiami tos asmenybės bruožai.

Padarytą klaidą reikėtų ištaisyti: mokykla turėtų mokiniui įteikti ne standartinį piniginį mokinio krepšėlį, bet standartinį žinių krepšėlį. Tos žinios neturėtų priklausyti nuo mokinio norų. Kai mokinys gaus visų žinių, kurių jam gali prireikti gyvenime, pagrindus, po to ant tų pagrindų jis pats galės kurti savo individualybę. Todėl reikėtų kuo skubiau išmesti į šiukšlyną profiliavimo likučius bei individualizavimą ir visus mokinius mokyti pagal standartinę programą iš vienuodų, standartinių vadovėlių.

TYRIMAI

Renkantis studijas šeimos įtaka vis dar sviri

Stojančiųjų į aukštąsias mokyklas pasirinkimui vis dar didelę įtaką turi jų šeima. Atlikus pastarųjų metų stojančiųjų studijų pasirinkimo veiksnių įtakos tyrimą paaiškėjo, kad net 38,6 proc. jaunuolių renkantis studijas šeima darė įtaką, ypač išskirtos mamos – jos labiausiai paveikė savo vaikų sprendimus.

Dideli pastarųjų metų jaunimo nedarbo rodikliai verčia stojančiuosius vis daugiau galvoti apie norimos studijuoti specialybės karjeros perspektyvas ir įsidarbinimo procentą. Specialybės karjeros perspektyvomis domėjosi net 69,1 proc., o specialybės absolventų įsidarbinimo procentu – 27,7 proc. apklaustųjų. Išryškėja tendencija, kad kasmet vis daugiau moksleivių prieš rinkdamiesi studijas ana-

lizuoja šiuos rodiklius, t. y. galimybes pabaigus tam tikrą studijų programą sėkmingai įsitvirtinti darbo rinkoje.

Taip pat labai svarbus veiksnys stojančiųjų pasirinkimui – miestas, kuriame yra įsikūrusi aukštoji mokykla, – šį motyvą nurodė net 70,5 proc. respondentų. Atstumo iki miesto, kuriame yra įsikūrusi aukštoji mokykla, motyvas turėjo įtakos maždaug trečdaliui – 33,9 proc. Iš stojančiųjų pasirinkimų matyti, jog daugelis rinkdamiesi studijas pirmiausia išskiria miestą, kuriame norėtų studijuoti, o po to renkasi tame mieste siūlomas aukštąsias mokyklas ir studijų programas.

Ieškodami informacijos apie norimas studijuoti specialybes, apklaustieji kaip pagrindinius informacijos šaltinius nurodė aukštųjų mokyklų interneto svetain-

nes (37,4 proc.), studijų muges (21,2 proc.), socialinius tinklus (15,3 proc.). Nors ieškančiųjų informacijos apie studijas socialiniuose tinkluose ir nėra tiek daug, aiškiai matyti tendencija, kad jų dalis kasmet didėja. Reikėtų paminėti, kad interneto svetainėse esanti informacija apie studijas atrodo patikimiausia iš visų visuomenės informavimo priemonių, ją pasitiki 48,7 proc. apklaustųjų.

Tyrimas buvo vykdomas 2013 m. pavasarį. Jo metu buvo apklausta 721 Lietuvos aukštųjų mokyklų pirmosios pakopos (bakalauro) studijų studentas. Šis tyrimas yra magistrinio darbo „Rinkodaros ypatumai ir tobulinimo kryptys aukštojo mokslo įstaigose“ dalis.

Tomas PETRYLA

Gamtos pažinimo pam

Dana DOVYDAITYTĖ

Vienos iš paslaptlingiausių gamtos darinių yra pelkės, viliojančios liulančiais kemsynais, traukiančios akį nežinomais augalais ir tarpais bauginančios klatingais akivarais. Tai – kupinas mįslių ir netgi savotiškos mistikos pasaulis, ne veltui folkloras jį sieja su laumėmis, raistų seniais, velniūkščiais ir kitais mitologiniais padarais, taip ir tykančiais šiose klampynėse paklaidinti įsibrovėlių.

Kad šios vietos nebebaugintų, kad būtų vertinamos, kad būtų suprantama jų nauda, jau kuris laikas po pelkes organizuojami pažintiniai žygiai. Į juos kviečia šias vietas stropiai prižiūrintys nacionalinių, regioninių parkų bei rezervatų darbuotojai. Ypač laukiama atvykstant moksleivių ir mokytojų: jiems čia surengiamos tikros gamtos pažinimo pamokos. O veda jas puikūs gamtos žinovai, sugebantys jaunimui perteikti žinias taip, kad jis tvirtai įsisąmonintų: pelkėtos vietos – tai ne niekam nereikalingos klampynės, kuriose tik gyvatės veisiasi ir uodai karaliauja, o teritorijos, kurias reikia globoti.

Plynoji aukštapelkė: rūstus nepakartojamas grožis

Per Pagramančio regioniniame parke esančią Plynąją aukštapelkė driekiasi maždaug 1,7 km ilgio pažintinis takas. Ši pelkė – didelė, užima net 360 hektarų plotą, taigi ir kelią per ją parko darbininkai nutiesė ne bet kokį, o masyvų ir ilgą, pagamintą iš storokų medinių lentų. O kad neslidinėtų kojos, ypač jei tektų eiti lietučiui krapnojant, netgi specialiu tinkleliu aptraukė. Žygiuoti tokiu mediniu lieptu – vienas malonumas. Kelias neprailgsta, nes pakeliui dėmesį vis patraukia stendai su žiniomis apie šioje tako atkarpoje augančius žolynus, besiveisiančius gyvūnus, perinčius paukščius... Daug, pasirodo, augalėlių, žvėrelių ir sparnuočių šią drėgną vietą laiko savo gimtaisiais namais. Stendai primena, jog pelkės labai švarina orą ir vandenį, padeda saugoti dirvas nuo erozijos, net sugeria jonizuojančius spindulius, taigi yra tiesiog unikalus valymo įrenginys.

Einant šiuo pažintiniu taku per Plynosios aukštapelkės plotus, aiškiai matyti, kaip keičiasi vietos augmenija. Iš pradžių regi paprasčiausius miško medžius ir krūmus, vėliau jų vieton stoja tankūs meldynai, po jų seka skurdžios pušaitės ir mažučiai berželiai, samanos, viržiai. Svaiginančiai kvepia žydintys augalai. Gėrėdamasis supančia gamta, net nepastebi, kaip prieini centrinę aukštapelkės dalį, kurioje atsiveria plynė. Medinis pažintinis takas užsibaigia aukštoku apžvalgos bokštu, į kurį palypėjus, galima apžvelgti besidriekiančius pelkės tolius.

Ką ir bekalbėti, čionai atkeliavę mokiniai tikrai išeitų puikią gamtos pažinimo pamoką, o vadovauti ekskursijai po Plynąją aukštapelkę Pagramančio regioninio parko darbuotojai mielai sutinka.

Po Kamanas – virtualiai ir realiai

Viena įspūdingiausių mūsų šalyje – Kamanų pelkė, o plyti ji labiausiai valstybės saugojamoje teritorijoje – rezervate. Lankytis savavališkai joje draudžiama, į čia einama tik

■ Pelkėse auga ir medžiai.

su palyda, o lydi lankytojus Kamanų valstybinio rezervato specialistai, tik reikia iš anksto susitarti dėl atvykimo laiko.

Atvykstančiųjų čionai netrūksta, mat daugelis iš draugų ir pažįstamų jau būna girdėję apie rezervate veikiančią Lankytojų centrą – labai įdomų ir modernų. Įrengtas jis už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, tačiau eksponatus jam nebe vienerius metus rinko paties rezervato darbuotojai. Surinkta medžiaga visapusiškai supažindina su unikaliu gamtos dariniu – pelke, pristato jos išskirtinę fauną ir florą, joje plytinčius ežerokšnius, saleles, pusiasalius... Jauniesiems lankytojams čia itin patinka todėl, kad visus eksponatus galima čiupinėti, uosyti, apžiūrinėti iš arti. Dalis gamtinių eksponatų įdomumo dėlei yra sudėti į specialius stalčiukus, kad lankytojai, jų nematydami, vien palytėję atspėtų, kas slypi paslaptingoje erdmėje. Įkiši ranką – ir išsitrauki kuokštelį kiminų, gailį (pelkėje skleidžiantį svaiginantį aromatą, nuo kurio gali apsisukti galva), gyvatės išnarą, kankorėžį ar ryšelį sudžiūvusių samanėlių... Ekspozicijoje matai pelkėje gyvenančių paukščių nuotraukas, plunksnes ir kiaušinius, išvysti, kaip atrodo briedžio numesti ragai. Mokiniams būna įdomu išgirsti, kad minėtasis miško galiūnas ne tik šią savo galvos puošmeną periodiškai atsiaugina, bet ir barzdelę. Ją, prazilusią, irgi galima išsitraukti iš vieno paslaptingojo stalčiuko. Čia eksponuojami bebro namai ir jo apgraužti medžiai, galima išvysti, kaip atrodo pelkės dugnas, pakilnoti, kokios durpės sunkesnės – sausos ar drėgnos...

Tačiau įdomiausias dalykas jauniems lankytojams yra speciali elektroninė įranga, leidžianti žaisti su garsais. Paspaudus atitinkamą mygtuką, pasigirsta Kamanų pelkės gyventojų balsai: suulba tetervinas, suklykia gervė, sumekena perkūno oželis... Lankytojams suteikta galimybė išvysti, kaip atrodo pelkė ne tik dieną, bet ir naktį. Tereikia įsijungti spe-

■ Vedlys slaptuoju pelkių taku, Varnių regioninio parko darbuotojas Linas Šedvilas

cialų ekspozicijos apšvietimą ir atitinkamą garsinį foną. Vašitai naktį Kamanų kemsynuose savo giesmę, žvelgdamas į Mėnulį, traukia vilkas, o šitai ūbauja pelėda...

Informaciniai terminalai siūlo pakeliauti po Kamanas virtualiai. Šioje pažintinėje kelionėje lankytojus lydi bebriukas Bugis, viską žinantis ir išmanantis.

Žaisdamas su šia įdomią pažintį po pelkę dovanojančia modernia technika, nė nepajunti, kaip bėga laikas. Iš virtualaus pasaulio į realųjį sugrąžins rezervato gidas, ragindamas traukti po pelkę vingiuojančiu pažintiniu taku.

Pakeliui ekskursijos vadovas būtinai parodys čia augančių specifinių augalų rūšis (45 iš jų retos, įtrauktos į saugojamųjų sąrašus), papasakos, kokie nauji floros atstovai neseniai buvo aptikti šiame rezervate, kokie paukščiai ir žvėrys yra radę sau saugų prieglobstį. Kamanų pelkė – unikali, ji – viena seniausių Europoje, joje telkšantys vandens telkiniai – dar ledynmečio palikimas. Pavyzdžiui, Kamanų senežeris gali kokią dvylik-tą tūkstantmetį skaičiuoti. Ir išsidėstęs šis senolis šešių hektarų plote, dydžiu ir amžiumi gerokai lenkdamas Nimfėjų ir Salų ežerus (užtat koks pastarųjų gražumas!).

Šios aukštapelkės reljefas yra išskirtinis, čia gausu klampynių, sunkiai perbrendamų vietų. Ir medžiai čia auga savitai, prisitaikydami prie susiklosčiusių sąlygų. Pavyzdžiui, juodieji alksniai, esant didelei drėgmei, tiesiog iškelia medžio kamieną aukšty. Žvilgtelėjus susidaro vaizdas, tarsi juodalksnis ant kojų stovėtų. Dauguma medelių – mažučiai, laibučiai, pelkių sąlygos jiems neleidžia išaugti dideliems.

Pelkės savitumą žmonės pastebėjo jau seniai. Dar XIX a. jos unikalumą aprašė prof. P.Matulionis, šio mokslininko tyrinėjimai buvo pratęsti tarpukario laikotarpiu. Šį nepalies-tą gamtos kampelį reikėjo išsaugoti ateities kartoms, tad ir buvo įsteigtas rezervatas, dabar atliekantis ne tik apsauginę, bet ir mokslinę tiriamąją funkciją.

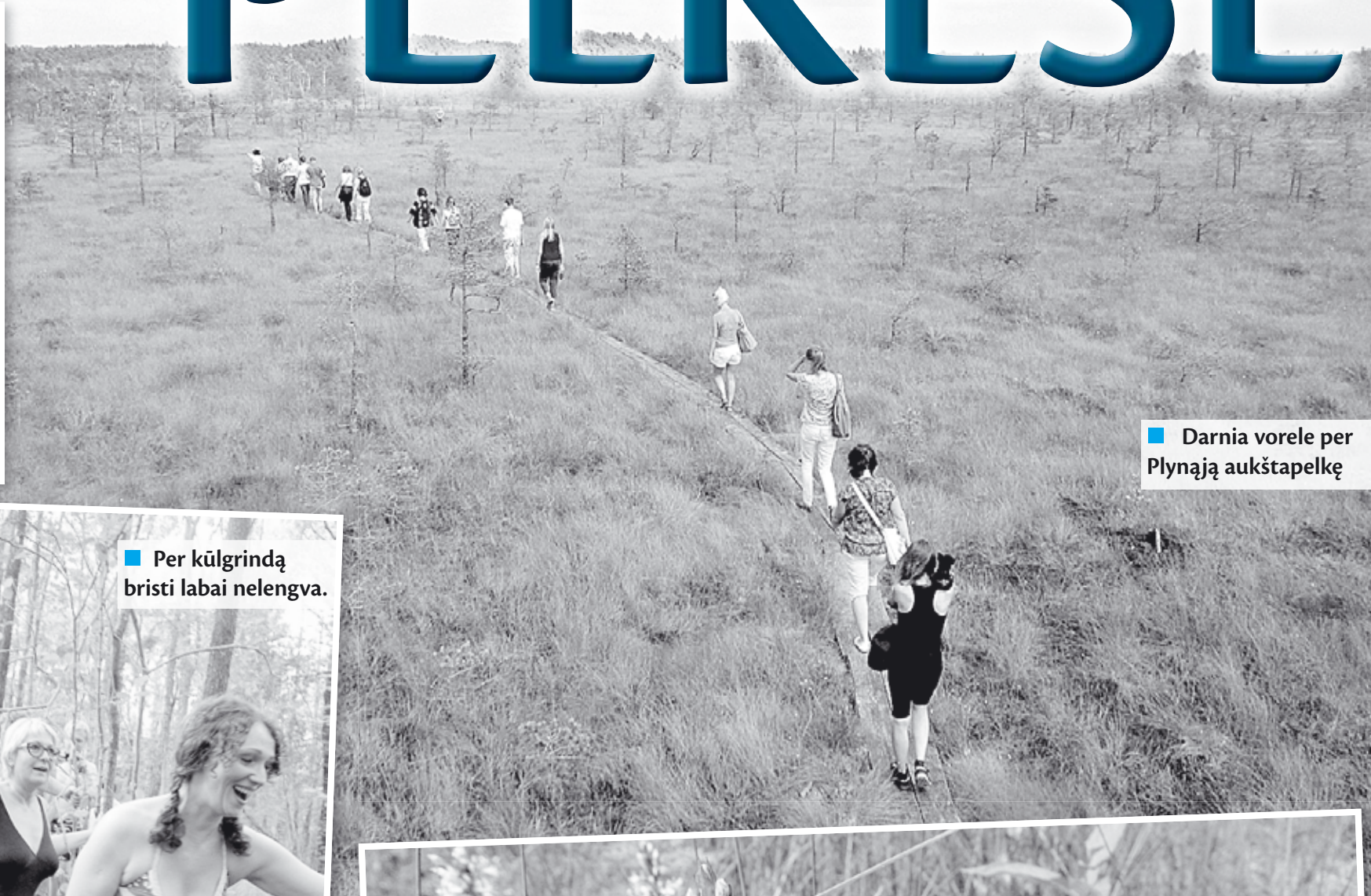
Botaniniu taku per Debesną

O Varnių regioniniame parke esama unikali Debesnų pelkė. Specialistai ją vadina žemapelke, turinčia ir aukštapelkės fragmentų, tačiau eiliniam lankytojui ji pirmiausia įdomi savo unikalia augmenija. Čia auga itin reti ir sparčiai nykstantys augalai, su kuriais susipažinti siūloma einant per pelkę įrengtu botaniniu taku.

Debesnų pelkė yra greta Varnių miestelio, Varnelės upės slėnyje – ten, kur ji išteka iš Lūksto ežero. Botaninis takas prasideda už puskilometro nuo Varnių, išsukus iš kelio Varniai–Tverai. Jis kampu kerta Debesnų pelkę ir Varnele ir užsibaigia ties Varniais, prie tilto per minėtąją upelį. Visas takas driekiasi maždaug porą kilometrų, taigi dvejetą-trejetą valandų susipažinti su jo įžymybėmis rezerve derėtų turėti. Ypač jei paprašysite, kad jus palydėtų specialistas iš Varnių regioninio parko. Jis atkreips dėmesį į daugybę šioje unikaloje vietoje vešinių augalų, kurie kitur sunkiai besutinkami. Jeigu žygiuosite savarankiškai, sustokite stotelė-se, kur pastatyti stendai: jose pristatomos vietinių žolynų rūšys ir pateikiamos jų fotografijos. Iš viso šioje saugomoje teritorijoje auga apie 20 retų, į Lietuvos raudonąją knygą įtrauktų augalų.

okos PELKĖSE

■ Darnia vorele per Plynąją aukštapelkę

■ Per kūlgrindą bristi labai nelengva.

■ Pelkėse apstu augalų, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą.

■ **Kupstinis švyls.** Augalas gana maistingas, tačiau gyvulių neėdamas dėl pūkuotų vaisių. Iš didelių kupstų ilginiui susidaro dūpės.

Pelkės – labai jautri ir trapi sistema, jas lengva pažeisti, o atsistato ši ekologinė teritorija labai pamažu ir sunkiai. Tik jei šias teorines žinias kiši į galvą mokinukui, niekada jokios pelkės neregėjusiam, tikrai gali „pro vieną ausį įeiti, pro kitą išeiti“. Kas kita – jam pačiam pamatyti kiminų ir samanų kupstus, išvysti bebros namelį ar praskrendantį pelkėse mėgstantį perėti juodąjį gandrą. Širdimi pajutus gamtos trapumą ir noras ją saugoti atsiras.

Pasak specialistų, ekskursuoti po šią pelkę geriausia liepos–rugpjūčio mėnesiais.

Senasis protėvių kelias

Varnių regioninio parko darbuotojai gali pasiūlyti dar vieną itin viliojantį dalyką – perbusti per Sietuvos kūlgrindą, esančią Šilalės rajone. Kūlgrinda – tai slaptas akmenimis išgrįstas kelias per pelkę. Jis nutiestas žemiau pelkės paviršiaus, todėl nematomas. Apie šio keliuko buvimą galėjo žinoti tik vietiniai žmonės, niekam šios paslapties neišduodavę. Juk kūlgrindos dėka perėję per pelkes mūsų protėviai pasislėpdavo nuo priešų, o pastarieji, nežinantys kelio per klampynę, neretai paskėsdavo klatinguose akvaruose.

Daugiausia kūlgrindų būdavo tiesiama XIII–XIV amžiuje, kai į Lietuvą veržėsi galingos kryžiuočių kariuomenės. Beje, slaptų kelių būdavo ne tik akmeninių, bet ir medžių rąstais grįstų.

Sietuvos kūlgrinda, kaip mano tyrinėtojai, yra viena iš atkarpų to kelio, kuris jungė žemaitiškas Šiuraičių, Paršpilio ir Medvėgalio pilių karines įgulas. Ji turi tris atkarpas. Pirmoji, ilgiausia, siekia 250 metrų ilgį ir 8 metrų plotį, nutiesta per patį Sietuvos upelį. Kitos dvi vingiuoja per pelkes ir yra siauresnės bei trumpesnės.

Ne vienam smalsuoliui norisi patraukti senuoju slaptuoju taku, taigi Varnių regioninio parko direkcija tą norą patenkina. Tik reikia iš anksto susitarti, kad direkcijos kultūrologas Linas Šedvilas – vedlys slaptuoju keliu – rastų laiko tokiam žygiui. Jis nebus lengvas: teks klampoti vorele, juodas purvas aplips kojas, rankas, bus vietų, kur į pelkę įsmuksite iki juosmens... Tačiau, kad bus smagu – neabejotina. O nusiprausti po sunkaus bridimo galėsite miško pakraštyje iškastame tvenkinyje. Aišku, geriau būtų tokiame žygiui parinkti šiltą ir saulėtą dieną...

Puslapiuose – Editos Jakštienės ir Justino Lingio nuotraukos

Jei man padėsit, aš daug pasieksiu!

Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazijos psichologė Virginija GUOGIENĖ, specialioji pedagogė Svetlana BOREIKIENĖ

Švenčionių Zigmo Žemaičio gimnazijoje nuo 2010 metų vykdomas tęstinis projektas „Mokykla – taurių jausmų šaltinis“. Šio projekto tikslas yra spręsti specialiųjų ugdymosi poreikių (SUP) turinčių mokinių ugdymosi, integracijos mokyklos bendruomenėje problemų, gerinti jų psichologinę savijautą mokykloje.

Kai kurie mokiniai geriau integruojasi mokyklos bendruomenėje, tačiau yra ir tokių, kuriems labai sunku pritaipyti klasėje. Jie patiria mokymosi sunkumų (ilgam negali sukaupiti dėmesio, turi mąstymo problemų, silpną atmintį). Kadangi daugelis SUP mokinių turi emocinių ir elgesio sunkumų, jiems iškyla ir bendravimo, bendradarbiavimo problemų, sunku išvengti patyčių. Neretai šie mokiniai patys tampa ne tik patyčių aukomis, bet ir priekabiautojais.

Projekto metu buvo analizuotas SUP mokinių socialinis fonas, laisvalaikio komponentai bei struktūra, nerimastingumo ir pažangumo sąsajos. Gauti tokie apklausos rezultatai:

- Šių ugdytinių socialinis fonas (šeiminė struktūra) yra pilna šeima; pripažįstama, kad šiose šeimose yra ir išreikšto solidarumo jausmų.
- Pagrindiniai SUP turinčių mokinių laisvalaikio leidimo būdai sietini su bendraamžiais.
- Geresni šeimos narių tarpusavio santykiai lemia aukštesnę SUP mokinių savivertę.
- Teigiamos įtakos SUP mokinių savęs vertinimui bei agresyvumo lygiui (jis žemesnis) turi ir aukštesnis tėvų išsilavinimas.
- SUP mokiniai patiria gana stiprų nerimą; visų rūšių nerimą labiau išgyvena berniukai nei mergaitės.
- Berniukų mokymosi rezultatai, lyginant su mergaičių, yra žemesni.

Norėta išsiaiškinti SUP turinčių mokinių savęs verti-

nimo bei savijautos ypatumus. Vykdam apklausą šie mokiniai save dažniausiai charakterizavo kaip draugiškus, jausmingus, ramius bei drąsius. SUP berniukų ir mergaičių savijauta mokykloje panaši: šiems mokiniams sunku susirasti draugų, dažniausiai jie jaučiasi vieniši.

Tyrimas atskleidė, kad SUP mokiniai pasižymi jautresne emocine būsena: jie labiau reaguoja į konfliktus su bendraamžiais (linkę dramatinizuoti, sureikšminti padėtį). Kartais tas konfliktines situacijas savo elgesiu, patys to nesuprasdami, jie ir išprovokuoja.

SUP mokinių savijauta mokykloje taip pat susijusi su savęs vertinimu: kuo žemiau šie mokiniai save vertina, tuo vienišesni jaučiasi; didėjant savivertei, gerėja ir jų savijauta mokykloje. Labiau savimi pasitikintys SUP mokiniai jaučiasi drausmingesni, drąsesni, gražesni, atsakingesni.

Siekta išsiaiškinti klasių auklėtojų bendravimo su SUP mokinių tėvais ypatumus. Tuo tikslu surengta apklausa atskleidė tokias tendencijas:

- Populiariausios klasių auklėtojų bendravimo su SUP turinčių mokinių tėvais formos: pokalbiai telefonu, individualūs pokalbiai ir įrašai elektroniniame dienynė.
- Dažniausiai tėvams pateikiama informacija apie jų vaiko teigiamas asmenybės savybes, pasiekimus, vaiko mokymosi sunkumus ir vaiko gebėjimus.
- Tėvai labiausiai domisi vaiko pasiekimais, dalyvavimu bendruose susirinkimuose, išklauso mokytojo patarimus bei padeda savo vaikui įveikti iškilusias mokymosi sunkumus.
- Didesnį darbo stažą turintys klasių auklėtojai organizuoja daugiau tėvų susirinkimų; SUP mokinių namuose dažniau lankosi aukštesnės kvalifikacijos klasių auklėtojai.

Specialiųjų poreikių mokiniams labai reikia tiek ben-

draamžių, tiek mokytojų ir su jais dirbančių specialistų supratimo, palaikymo, padrąsinimo, paskatinimo.

Mūsų mokykloje dirbantys specialistai ir dalykų mokytojai padeda SUP mokiniams integruotis į ugdymo įstaigos bendruomenės gyvenimą rengdami jiems specialias mokymosi programas, teikdami individualią ir grupinę (psichologo, specialiojo pedagogo, socialinio pedagogo, mokytojo padėjėjo) pagalbą, organizuodami įvairius renginius (ekskursijas, šventes). Šiems mokiniams buvo pasiūlytos įvairios papildomojo ugdymo veiklos, kurias pasirinkę jie gali patirti sėkmę. Specialiųjų poreikių mokiniai buvo įtraukti į G.Tichonovos molio plastikos įgūdžių ugdymo užsiėmimus, juose mokėsi keramikos technikų, minkydami molį miklino pirštukus, lipdė indus, vazas, savo sukurtus dirbinius dekoravo ir džiovino. Mokiniai susidomėjo minkštų žaislų siuvimu, mokėsi siuvimo pradmenų. Informatikos mokytoja M.Gučienė pasiūlė kompiuterinio raštingumo įgūdžių tobulinimo pratybas, per kurias ugdytiniai buvo aktyviai įtraukti į mokymosi veiklą kuriant bei pritaikant įvairias individualizuotas mokymosi strategijas. Programa *Word* ugdytiniai mokėsi formatuoti ir nubraižytas figūras, naudoti spalvinimo efektus, rašyti tekstą piešinyje, keisti teksto langelio foną, rėmelių stilių, spalvą, braižyti laisvos formos automatinės figūras, kurti projektą iš automatinė figūrų, rengti tekstinius dokumentus, ieškoti paveikslėlių internete; mokėsi piešti programa *Paint*. Užduotys buvo diferencijuojamos pagal mokinių amžių ir gebėjimus. Mokiniai noriai mokėsi, kūrė kompiuterinius sveikinimus, tekstus. Medžio drožimo būrelyje, vadovaujamame V.Valeikos, mokiniai tobulino pjaustymo įgūdžius, figūriniu būdu drožinėjo, šlifavo fanerą, pasigamino pieštukinę, traukinuką, inkilą, medinius žaislus. SUP mokiniai aktyviai dalyvavo piešinių parodoje „Šypsena sušildo gyvenimą“, kurią organizavo dailės mokytojos J.Dindienė ir J.Vitkauskienė. Per „Amatų kraitės“ užsiėmimus (juos vedė mokytoja J.Šisterova) mokiniai mokėsi pasigaminti dirbinius iš įvairių medžiagų.

Dalyvaudami šiose veiklose SUP turintys mokiniai dirbo grupėse kartu su bendraamžiais. Kadangi pasirinktos veiklos atitiko pomėgius, pasiekta prasmingų rezultatų. Šios veiklos padėjo mokiniams atsiverti, atskleisti savo gebėjimus, susirasti draugų.

Mokiniai įgijo naujų žinių, praktinių įgūdžių, ryžto bendrauti ir bendradarbiauti su bendraklasiais. Visi įgūdžiai, kuriuos, mokytojų padedami, ugdėsi SUP mokiniai, yra reikšmingi, nes lavinant taktilinius pojūčius, smulkiąją ir bendrąją motoriką, lavėja vaiko vaizduotė, intelekto gebėjimai, ugdomas kūrybiškumas.

Integracija turi būti naudinga mokiniui, o tam reikia tikros pagarbos, tolerancijos, naujų mokymo metodų, orientuotų į darbą klasėje, kurioje mokiniai dirba pagal skirtingas programas, mokytojų ir bendraklasių geranoriškumo. Labai svarbu, kad bendraklasiai geriau pažintų ir suprastų SUP turinčio mokinio problemą. Svarbu atkreipti mokinių dėmesį ne tik į neįgalaus bendraklasio ribotumus, bet ir jo stipriąsias ypatybes, į tai, ką jis geba geriau už kitus. Pamokų metu struktūruoti kontaktai su SUP mokiniams padeda bendraklasiams susidaryti teigiamesnį požiūrį į neįgalųjį nei bendraujant stichiškai.

Projektas „Mokykla – taurių jausmų šaltinis“ suteikia SUP mokiniams puikią galimybę dalyvauti įvairiose veiklose, realizuoti savo gebėjimus meno ir technologijų srityse, padedant specialistams tobulinti darbo kompiuteriu įgūdžius, formuoti teigiamas bendravimo kompetencijas. Rezultatas pastebimas greitai, tačiau kryptingomis tėvų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų pastangomis SUP turinčių mokinių savivertė bei psichologinė savijauta mokykloje pamažu gerėja.

Mokytojo darbas su skirtingų gebėjimų ugdytiniais reikalauja daug vidinių galių ir besąlygiškos meilės vaikams. Jo pastangų, šypsenų ir gero žodžio turi užtekti vienodai visiems mokiniams, nepriklausomai nuo jų lyties ar socialinės padėties, nuo to – drovūs jie ar pasitikintys savimi, darbštūs ar pernelyg jaudūs, silpni ar gabūs.

Patyrusi redaktorė, leidinių sudarytoja, vertėja

Emilija Dagytė

Vitas LABUTIS

Dauguma enciklopedinių leidinių, žodynų, mokslo ir meno monografijų neretai liktų padiriki, sunkiai paskaitomi, jeigu neitų per kruopščių sudarytojų, redaktorių, o kita kalba parašyti – ir per vertėjų rankas. Kartais redakcija turi keletą pakopų, tačiau sunkiausią darbą atlieka pirmasis redaktorius ar sudarytojas. Visą gyvenimą tokiems darbams paaukojusi asmenybė verta visuomenės pagarbos ir turėtų susilaukti išsamesnės informacijos apie jos gyvenimą ir nuopelnus Lietuvos mokslui, kultūrai, žinių sklaidai.

Viena iš tokių asmenybių, apie 50 metų energingai ir vaisingai triūsusi informacinių leidinių, žodynų, kelių sričių mokslo ir meno leidinių baruose, buvo plataus akiračio lituanistė Emilija Dagytė. Jos gyvenimo gija nutrūko likus porai mėnesių iki garbingo 80-mečio jubiliejaus.

E.Dagytė gimė 1933 m. rugpjūčio 10 d. Kaune, inteligentų šeimoje. Iš tėvo, ekonomisto statistiko (apie jį keletą žodžių pasakysime vėliau), Emilija paveldėjo polinkį į tiksluosius mokslus, tačiau pasuko į lituanistiką. Nemažą poveikį jai buvo padaręs Kauno 5-osios vidurinės mokyklos (dabar Vinco Kudirkos progimnazija) patraukliai literatūra, logiką ir psichologiją dėstęs mokytojas Zigmas Kuzmickis.

Studijavo Vilniaus universitete (VU) sunkiais 1952–1957 metais. Lietuvių literatūros katedrai tuomet vadovavo Meilė Lukšienė, čia dėstė Jurgis Lebedys, Vanda Zaborškaitė, Irena Kostkevičiūtė ir kt., ugdę Emilijos požiūrį į lietuvių literatūrą. Trumpoje savo autobiografijoje, parašytoje 2000 m., pati E.Dagytė pabrėžė ir puikaus kurso kolektyvo nemažą poveikį, padėjusį jai pasukti idėines pažiūras patriotine linkme. Čia ji prisimena savo lituanistų kurso vieningą laikyseną po 1956 m. Vėlinių įvykių, kai nepaisant isteriškos komunistų ir Universiteto vadovybės karščiavimosi ji su būreliu kolegų pynę ir nešę vainikus ant J.Basanavičiaus ir kitų įžymių lietuvių kapų, o paskum buvusios tardomos „saugumė“.

Diplominiam darbui „Charakterių kūrimas B.Sruogos dramoje „Milžino paunksmėje“ praktiškai vadovavo dėstytoja Aurelija Rabačiauskaitė, nors oficialus vadovas Kostas Korsakas. Šis, paskaitęs jau parašytą darbą, padarė priekaištą dėl esą neatskleistų dramos autoriaus klaidingų pažiūrų į Vytauto asmenybės idealizavimą. Diploman-tė drįsusi su K.Korsaku nesutikti, pasiginčyti. Diplominis darbas sėkmingai apgintas toks, koks buvo.

Anais laikais, baigiant studijas, speciali komisija pagal iš anksto parengtą sąrašą skirstydavo, kur kam būtina dvejus metus atidirbti. E.Dagytė 1957 m. pasirinko kuklią Endriejavo vidurinę mokyklą, nes iš to miestelio lengvai buvo galima pasiekti Kauną ir Vilnių. Ją labiausiai traukė grįžti į Vilniaus universitetą. Tad 1959–1962 metais ji čia jau studijavo aspirantūroje, Lietuvių literatūros katedroje. O kaip tik tuo laikotarpiu šioje katedroje, iš kurios sovietiniai ideologai dėl politinių motyvų jau buvo pašalinę jos vedėją M.Lukšienę, buvo išvartys ir kitos kvalifikučiausios dėstytojos (V.Zaborškaitė, I.Kostkevičiūtė, A.Rabačiauskaitė), toliau buvo priekabiaie ieškoma „ideologinių trūkumų“. Tokioj nykumoj E.Dagytė nesistengė rašyti disertacijos, bet sėdėjo bibliotekose ir čia studijavo ne tik literatūros darbus, bet ir rengėsi redaktoriaus darbui. Kolegoms išsitarė, kad geriau pasielgę tie, kas pasirinko kalbos specializaciją, nes ten nesą tokių stiprių ideologinių varžtų. O pati praktinės lietuvių kalbos žinių daug pagaudydavusi, kai įvairių disertacijų gynimuose savo kalbines pastabas išsakydavęs profesorius J.Balčikonis.

Nuo 1964 m. iki 1990 m. truko pirmasis ilgametis produktyvus E.Dagytės darbas anų laikų enciklopedijų redakcijose (trijose tarybinėse enciklopedijose). Redakcijoje pavyko surinkti nemažą itin darbščią lituanistų ir įvairių specialiųjų mokslų redaktorių būrį. E.Dagytė pradėjo dirbti vyresniąja mokslinė redaktore, o baigė redakcijos vedėja. Jos interesų centre buvo filologija, pedagogika, kartais dar ir psichologija, filosofija.

Ilgametė E.Dagytės bendradarbė Apolonija Kuzmickienė nespausdintuose atsiminimuose rašo: „Enciklopedinis darbas buvo tikrasis Emilijos pašaukimas. Ji kūrybingai bendradarbiavo su žymiais to meto literatūrologais, rašiusiais enciklopedijai. Ypatingą dėmesį skyrė kalbai ir literatūrai, kruopščiai rinko ir tikrino medžiagą, ieškojo tiksliausių ir glausčiausių autorių kūrybos apibūdinimų. Buvo labai pareiginga. Emilija jautriai išgyveno, kad ne visada pavykdavo įveikti ideologinių sovietinių metų reikalavimų.“

Papildytoje, pasinaudojusioje sukaupta pirmųjų dviejų tarybinių enciklopedijų patirtimi, jau pradėdant išsikvėpti komunistinei propagandai išleistoje (1985–1988 m.) „Tarybų Lietuvos enciklopedijoje“ E.Dagytė energingai vadovavo plataus spektro skyriui „Filologija, filosofija, švietimas“.

Pasinėrusi į enciklopedijų rengimą, E.Dagytė randa laiko ir savitam autoriniam darbui – su Danute Straukaitė parengia bibliografinį žodyną „Tarybų Lietuvos rašytojai“ (Vaga: 1975 m. ir papildyta 1984 m.). Žodynėlį sudaro dvi dalys – biografinė ir bibliografinė. Rašytojų, vertėjų, kritikų atranką žodyne labai varžė ideologiniai „Tarybų Lietuvos“ rėmai ir tuo metu neperžengiami standartai. Čia nerasime nei V.Krėvės, nei J.Aiščio-Aleksandriškio, nei kitų emigravusių iš Lietuvos rašytojų. O vis dėlto, ven-giant propagandinių klišių, po keletą puslapių skirta ikitarybinei V.Mykolaičio-Putino, I.Simonaitytės, A.Vienušio ir kitų žinomų Lietuvos rašytojų bei poetų kūrybai. Tikslų faktų rinkėjai čia suras chronologiškai išdėstytą visų į rinkinį pakliuvusių rašto žmonių darbų ir apie juos parašytų (iki 1980 m.) straipsnių bibliografiją. Žodynėlis buvo skirtas pirmiausia studentams ir moksleiviams.

Atsikūrus nepriklausomai Lietuvai, prasideda naujas kūrybinių darbų etapas. Emilija imasi Lietuvos visuomenei labiausiai naudingų kultūros, mokslo, švietimo bei informacinių darbų.

Mokslo ir enciklopedijų instituto leidykla 1993 m. išleido pirmąjį lietuvių kalba „Psichologijos žodyną“. E.Dagytė viena iš penkių šio leidinio redaktorių.

Kai Bronislovas Kurkulis pakviečia E.Dagytę bendradarbiauti privačioje leidykloje „Alma littera“ (regis, 1994 m.), Emilija nepuola prie komercinių leidinių, o imasi redaguoti, sudarinėti visuomenės ir jos interesus labiausiai atitinkančius leidinius. Išbando jėgas ir vertimo srityje. Ypač ją traukia švietimo ir psichologijos darbai. Stebėtina, kaip per dvejus metus (1994–1995) išleidžiamos net trys E.Dagytės redaguotos verstinės knygos: N.L.Gage, D.C.Berlinerio „Pedagoginė psichologija“ (suredaguota drauge su B.Kurkuliu), D.C.Smitho „Knygų leidybos pradmenys“ ir stambus meno istorijos darbas – britų akademijos profesoriaus E.Gombricho 1959 m. parašyta, sulaukusi 15 leidimų ir išversta į daugelį kalbų „Meno istorija“. Kad ir pasitikėdama vertėjais, rūpestinga redaktorė nesiims tokių darbų pati gerai nemokėdama anglų kalbos.

Po trumpos pertraukėlės E.Dagytė nusprendžia išbandyti naują darbo barą – vertėjos. Nauja ir tai, kad Emilija dabar atsigręžia į vokiečių kalbą, kurios fakultatyvą lankė dar studijuodama universitete, greičiausiai ir toliau šios kalbos mokėsi, be to, namuose šalia savęs turėjo germanistę seserį Živilę – mokytoją, konsultantę, padėjėją. Versiti imtasi H.Kinderio, W.Hilgermanno dviejų tomų „Pasaulyo istorijos atlasas“. I tomą vertė su Antanu Trakymu, II – su Nerijumi Šepečiu. Abu toms E.Dagytė pati ir suredagavo (išleido „Alma littera“, 2001 m.).

E.Dagytė redagavo dar du iš vokiečių kalbos verstus tos pačios leidyklos išleistus specialius žodynus: „Antikos žodyną“ (1998 m., jį redagavo su Dalia Staškevičiene ir Jolanta Gelumbeckaite) ir A.Halderio „Filosofijos žodyną“ (2002 m., su specialiuoju redaktoriumi Albinu Lozuraičiu). 2004 m. lietuvių kalba pirmąkart išleidžiamas žymaus vokiečių filosofo ir psichologo W.Wundto veikalas „Psichologijos pagrindai“, suredaguotas E.Dagytės.

E.Dagytė yra viena iš sudarytojų lig šiolei daugeliui įvairių specialistų ir išprususių visuomenei žinomo „Tarptautinių žodžių žodyno“ („Alma littera“, 2001, 2002, 2004 m.).

Paskutinį mums žinomą leidinį Emilija skyrė savo tė-

vui Jonui Dagiui (1904–1983) atminti. Žinomas ekonomistas statistikas, dirbęs Lietuvos banke, įvairiose statistikos įstaigose, 1941–1971 m. dėstęs VU, Statistikos katedros vedėjas, buvo senosios tarpukario Lietuvos inteligentų kartos atstovas. Atsiminimų knyga pavadinta „Į praeitį atsigręžus: biržiečio ekonomisto atsiminimai“. Deja, pats autorius tos knygos neišleido, ją parengti ir išleisti (savo lėšomis) teko dukrai Emilijai (2006 m.).

Kaip darbuotojos, E.Dagytės pagrindiniai bruožai matyti iš jos darbų apžvalgos. Galime tik pridurti, kad neslegiama kaimietiško kompleksų Emilija sugebėjo dalykiškai bendrauti su buvusiais savo dėstytojais, kitais mokslo ir meno darbuotojais. Ji mokėjo išklausyti pašnekovą, tačiau ir argumentuotai ginti savo nuomonę. Niekomet nesipuikuodavo savo erudicija ir nesidėdavo visažine. Priešingai, išnaršiusi žodynus ir kitą literatūrą, kai tekdavo redaguoti itin sudėtingus leidinius, tardavosi su kitur dirbančiais savo bičiuliais.

Kaip minėta, jau studijų metais ėmusi ryškėti savita, racionaliai mąstanti, ryžtinga Emilijos asmenybė. Tai pastebėjo ir atidesni VU dėstytojai. Antai profesorė V.Zaborškaitė neseniai išleistoje knygoje „Autobiografijos darymas“ (sudarė Virgilija Stonytė, išleido Lietuvos rašytojų sąjunga, 2012 m.) rašo: „Emilija Dagytė buvo viena protingiausių, gabiausių merginų.“ Paskum ją pavadina puikia redaktore (ten pat).

Bičiulis nuo doktorantūros laikų Adolfas Juršėnas prisimena Emiliją jaunystėje mėgusią išvykas po Vilniaus apylinkes, po Estijos salas, Latvijos piliis. Per poilsio valandėles Emilija išsitraukdavusi kokią retesnę poezijos knygą, visi dalijęsi mintimis apie literatūros naujienas.

Didelis Emilijos žmoniškumas aprėpė pagalbą seseriai Živilei auginant dukrą, slaugant ir išlydint į paskutinę kelionę tėvus bei kitus artimuosius. Prireikus kuriam nors bičiuliui pagalbos, Emilija nesvyruodama ištiesdavo pagalbos ranką, nepraleisdavo progos pasidžiaugti savo bendrakursio sėkme. Štai beveik prieš porą metų, jau pradėdama siaubti ligų, Emilija iš Kauno atvyksta pagerbti Vytauto Vanago, gavusio Valstybinę premiją.

Emilija kruopščiai laikėsi sveikos gyvenimosi reikalavimų. Niekam nesiskundė dėl ją apnikusių ligų, laikėsi stebėtinai narsiai.

Amžino poilsio Emilija atgulė Kauno Panemunės kapinėse, šalia tėvų ir senelių, šių metų gegužę.

Prieš paskutinius apibendrinamuosius žodžius straipsnio autorius turi įterpti pastabą, kad čia daug kur kalbama ne jo vieno vardu – nemažai pasiremta kolegų A.Juršėno, R.Norkevičienės, A.Kuzmickienės prisiminimais. O straipsnio nuolatinis konsultantas buvo su Emilija bemaž 50 metų dirbęs jos kurso draugas B.Kurkulis.

Tauraus Emilijos Dagytės gyvenimo kelią galima laikyti pavyzdžiu, kiek daug savo Tėvynės labui galima nuveikti susikaupus, atsakingai dirbant ne visada greitai pastebimą, bet savo kraštui labai reikalingą žmonių švietimo, kultūrinio ir mokslinio prusinimo darbą. Ne vieną turėtų padrąsinti, sutvirtinti ir didžiulė Emilijos narsa susidūrus su likimo išbandymais.

Kaip ugdyti „ypatingus“ vaikus?

Romualda LIUTKUVIENĖ,

Kauno Jono Jablonskio gimnazijos anglų kalbos mokytoja ekspertė

Kiekvienam pagal gebėjimų lygį

Rinkdamasis užsienio kalbos mokymo metodus, mokytojas turėtų atsižvelgti ir į vaikų turimą žinių lygį bei gebėjimą įsisavinti kalbą, ir į vaikų emocinės, intelektinės bei socialinės raidos ypatumus.

Individualizavimas ir *diferencijavimas* yra vienos iš svarbiausių atnaujintose Bendrosiose programose naudojamų sąvokų. Individualizavimas suprantamas kaip mokymo(si) proceso organizavimas, metodų ir būdų parinkimas, atsižvelgiant į mokinių skirtumus, jų gebėjimų mokytis užsienio kalbos lygį. Individualizavimas yra susijęs su bendru mokytojo ir mokinių darbu visuose mokymosi proceso etapuose: mokymo(si) tempo parinkimu, grįžtamojo ryšio užtikrinimu. Diferencijavimas indivi-

dualizavimo kontekste – ugdymo turinio pritaikymas, remiantis atskirų mokinių ypatumais bei asmeninėmis savybėmis. Diferencijuodami užduotis užsienio kalbos pamokose, mokytojai gali remtis mokinių turimomis žiniomis bei jų išprusimo lygiu, gali nustatyti kiekvienam mokiniui tobulėjimo sritį, augimo perspektyvą, siekdami aukštesnio mokinių žinių ir gebėjimų lygio.

Tinkamai parinkti naujausi mokymo metodai (darbas grupėse, projektinė veikla, dialogai, bendradarbiavimas, diskusijos, užduotys patiems susirasti medžiagą tik užvedant ant kelio, netradicinės pamokos (pamoka spektaklis ir pan.), pamokos muziejuose, moksleivių kūrybos centruose, išvykose; debatai ir kt.) skatina ir ypač gabių, ir nemotyvuotų ar stokojančių gebėjimų mokinių mokymosi motyvaciją.

Projektinė veikla

Geriausias būdas įtraukti visokio tipo – gabius, mokymosi motyvacijos stokojančius ir kitus „ypatingus“ – mokinius yra projektinė veikla. Dalyvavimas tarptautiniuose projektuose ne tik padeda mokiniams ugdytis kalbinius bei bendravimo gebėjimus, bet ir suteikia jiems galimybę praplėsti akiratį, nuvykti į kitas šalis ir susipažinti su jų kultūra bei tradicijomis, moko tolerancijos, ugdo pasitikėjimą savimi. Toks netradicinis mokymas padeda mokytojui sudominti mokinius, skatina šių aktyvumą, bendradarbiavimą bei teigiamą konkurenciją ruošiant įvairias projekto užduotis. Dalyvaujant tarptautiniuose projektuose mokiniams atsiranda galimybė išreikšti save ir vystyti savo gebėjimus, motyvacijos daugiau mokytis ir pasiekti užsibrėžtų tikslų. Mokiniai suvokia savo atsakomybę reprezentuoti mokyklą ir šalį, todėl stengiasi atlikti visas užduotis kuo geriau. Dalyvavimas projektinėje veikloje praturtina mokinių gyvenimus bei jų siekius.

Mokytojas turi būti diplomatas

Mokytojas turi gerai pažinti savo mokinių charakterio savybes, sugebėti išprovokuoti, kad jie atskleistų savo sugebėjimus. Dažnai gabūs mokiniai būna kuklūs, vengia per daug reikšties pamokoje: gal nenori dominuoti, susilaukti pavydo ar apkalbų. Tiesa, tai labiau būdinga eilinėms mokykloms, kur silpni mokiniai dažnai net tyčiojasi iš gerųjų. Mūsų gimnazijoje mokiniai yra motyvuoti ir tokių dalykų retai pasitaiko. Mokytojas turi būti diplomatas, mokantis paskatinti tokius mokinius ne tik nesidrovėti pademonstruoti savo sugebėjimus per pamokas, bet ir dalyvauti konkursuose bei olimpiadose, nes ruošimasis tokiems renginiams suteikia dar daugiau ir įvairesnių galimybių bei motyvų tobulintis. Projektinis darbas – vienas iš būdų išjudinti drovius mokinius.

Ugdymo rezultatai klasėje labai priklauso nuo klasės kolektyvo. Jei klasė aktyvi ir dalyvauja įvairiuose konkursuose (tokiuose kaip tarptautinis prijungtinis (*online*) konkursas „Amberstar“, „Kalbų Kengūra“, vertimo ir iliustracijos konkursas „Tavo Žvilgsnis“), mokytojui lengviau išsiaiškinti mokinių gabumus, skatinti juos dar labiau stengtis. Lengviau ir pastebėti, ko dar mokinių žinojimui trūksta, išsiaiškinti, kaip galima mokiniui padėti.

Zitos Šliogerienės nuotr.

Nėra vaikų – yra žmonės!

7 pagrindinės Januszo Korczako vaikų auklėjimo taisyklės

Rugpjūčio 6-ąją 1942 metais buvo nužudytas garsus žydų kilmės lenkų pedagogas ir gydytojas Janusz Korczakas.

Tokio šviesumo žmonės, kaip Janusz Korczakas, gimsta kartą per šimtmetį. Pedagogas ir auklėtojas, jis nekenė ortodoksinių požiūrių į asmenybės auklėjimą, nepagarbos vaikui. Ne sykį savo veikaluose pedagogas ragino elgtis su vaikais kaip su visaverčiais žmonėmis: „Vaikas – tai asmenybė, o ne pusfabrikatis.“ Visi J.Korczako mokymai buvo pagrįsti ilgamečio darbo su vaikais patirtimi. Be kita ko, šis žmogus rašė tikrą metraštį, kuriame įamžindavo viską, kas vykdavo su vaikais, jų laiškus, jų norus. Remiantis šiais užrašais galima buvo sekti visus vaikų elgesio pokyčius, dėsningumus ar raidos sutrikimus.

Baigęs Varšuvoje medicinos studijas vaikas iš žydų inteligentų šeimos (jo tikrasis vardas ir pavardė buvo Henrykas Goldszmitas) įsidarbino žydų vaikų našlaičių prieglaudoje. Ten jis ir sukūrė unikalų vaikų savivaldos, bendravimo ir neprievartinio pratinimosi kasdien atlikinėti tam tikrus darbus sistemą. Jį vadindavo tiesiog Senuoju daktaru arba Ponu daktaru.

J.Korczaką mylėjo visi – tiek suaugusieji, tiek vaikai. Kai 1939 metų rugsėjį Lenkijos užpuolimu prasidėjo Antrasis pasaulinis

karas, daugelis Varšuvos vaikų namų tapo getais. Po metų našlaičių prieglaudos vaikai ir Janusz Korczakas nebeturėjo abejonių dėl to, kokia lemtis jų laukia. Nepaisant to, daktaras ir toliau elgėsi ir darbovosi taip, kaip visada: iš pažiūros jis tebebuvo linksmas, aktyviai bendravo su vaikais, skaitė jiems pasakas. Tačiau jo neapleido klausimas, į kurį jis niekaip negalėjo rasti atsakymo: kaip jam parengti vaikus mirčiai (juk jis visada juos ruošė gyvenimui) ir ar yra prasmės tai daryti?

1942-ųjų rugpjūčio 5 dieną Treblinkos koncentracijos stovykloje J.Korczaką aplankė bičiulis su leidimu, kuris galėjo jį išplėsti iš mirties nagų. Žvilgsnis, kuriuo daktaras apdovanojo „gelbėtoją“, ilgam įsirėžė šio atmintin. „Argi galima palikti du šimtus myriop pasmerktų vaikų? Aš liksiu su jais“, – atsakė tąsyk Janusz Korczakas. Jau kitą dieną, rugpjūčio 6-ąją, jis žengė į dujų kamerą kartu su savo auklėtiniais...

Šio žmogaus įnašą į paauglių auklėjimą sunku pervertinti. Žymiajam pedagogui pagerbti siūlome prisiminti pačius pagrindinius jo auklėjimo sistemos principus.

1. Per visą savo daugiametę praktiką J.Korczakas niekada nenaudojo jokių prie-

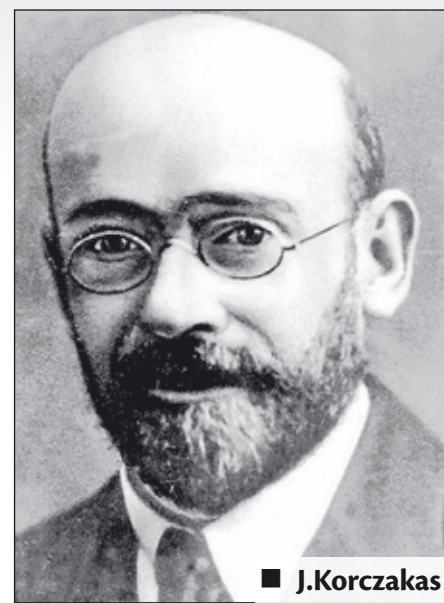
vartinių auklėjimo metodų. Jis ragino visus tėvus mylėti savo vaikus visokius ir bet kokiomis aplinkybėmis (netalentingus, piktus, neklusnius...), gerbti juos ir vertinti kiekvieną drauge praleistą akimirką. Taip pat auklėtojas mėgo pabrėžti, jog neverta tikėtis vaikų panašumo į tėvus: „Padėk jam tapti savimi, o ne tavimi!“

2. J.Korczakas pirmasis pareiškė, kad „patogus“ vaikas – ne visada gerai. Auklėjimas reikalauja, kad vaikas neišdykauktų, nerėktų, pernelyg nesireikštų. Tačiau ar tai neugdo bevalio ir savarankiškai gyventi negebančio žmogaus?

3. Nedera manyti, kad vaikas – uzurpatorius, visą jūsų laiką užimantis savo mažomis problemomis. Jis yra asmenybė, ir gyventi jam nė kiek ne lengviau negu suaugėliui. Tiesiog vaikas turi mažiau patirties. Ir dėl to, kad jis yra suaugusiųjų išlaidas, jam tenka paklusti.

4. Savo draudimais suaugusieji palengvina gyvenimą sau, bet pasunkina jį vaikui. Jie atima iš jo pagrindinį dalyką – džiaugsmingą ir visavertį gyvenimą.

5. Podraug J.Korczakas teigė, jog anksčiau ar vėliau vaikas turi susidurti su kategorišku „ne“. Leidimas daryti visiškai bet

■ J.Korczakas

ką išauga į pojūtį, jog esi nebaudžiamas ir už nieką neatsakai.

6. Ne sykį J.Korczakas pabrėžė vaikystės laikotarpio svarbą kiekvieno žmogaus gyvenime: „Žmogus, neturėjęs laimingos ir nerūpestingos vaikystės, kankinasi pasikui visą gyvenimą.“ Todėl sukurti vaikui gerą atmosferą daktaras laikė tiesiog privalomu dalyku.

7. Vaikui jokia būdu negalima meluoti! Tai iškreips jo pasaulio vaizdą arba auklėtojas visam laikui praras vaiko pasitikėjimą. „Jeigu nežinote, ką atsakyti, verčiau tylėkite“, – sakydavo J.Korczakas.

„Dialogo“ inf.

Karalienės Viktorijos laikų feministas

L.Brežnevo valdymo metais – totalinio deficito laikais – Williamo Wilkie Collinso romaną „Moteris baltais drabužiais“ buvo galima įsigyti mainais už 20 kg makulatūros. Klasikinis karalienės Viktorijos laikų anglų rašytojo ir dramaturgo trileris buvo vienas iš pačių skaitomiausių literatūros kūrinių, išleistų vykdant populiarią akciją „Atiduok makulatūrą – išsaugok medį“.

Susitikimas mėnesienoje

Romanas atlaikė laiko išbandymus ir tapo klasika. Ir dabartiniai knygų mylėtojai žino šį kūrinių ir skaito jį su tokiu pat užsidegimu, kaip ir anuometinės Anglijos skaitytojai, prenumeravę Charleso Dickenso leistą žurnalą „Ištisi metai“ – jis pirmasis išspausdino šį trilerį 1859-aisiais. Tik mažai kas žino, jog įdomus romano siužetas nėra rašytojo pramanas. Jis padiktuotas realių įvykių, kurie ne tik sudarė kūrinio pagrindą, bet ir turėjo įtakos Collinso, kuris principingai priešinosi tuometinės moralės normoms, asmeniniam gyvenimui.

Keistas susitikimas įvyko vieną mėnesėtą naktį tuščioje Londono gatvelėje. Tą vakarą Williamas Wilkie Collinso priiminėjo savo namuose draugus dailininkus, o po to nusprendė juos palydėti namo. Netikėtai naktinę tylą perskrodė moters rikšmas. Vyriškiai apmirė iš netikėtumo, ir štai prie kokio namo vartų išnirio moters figūra. Ji vilkėjo baltus drabužius, besiplaiksčius mėnesienos šviesoje. Atrodė, tarsi ji ne bėgtų, o skrietų, maldaudama pagalbos. Collinso, palikęs draugus gatvėje, nubėgo jai įkandin. Bėglė pasirodė esanti nelaiminga jauna našlė, kurią kažkokie piktadarijai laikė užrakintą kelis mėnesius, versdami pasirašyti dokumentus, kuriais ji atsisakanti palikimo. Gražuolė padarė rašytojui tokį didelį įspūdį, kad šis įkurdino ją savo namuose ir nesiskyrė iki pat savo gyvenimo pabaigos.

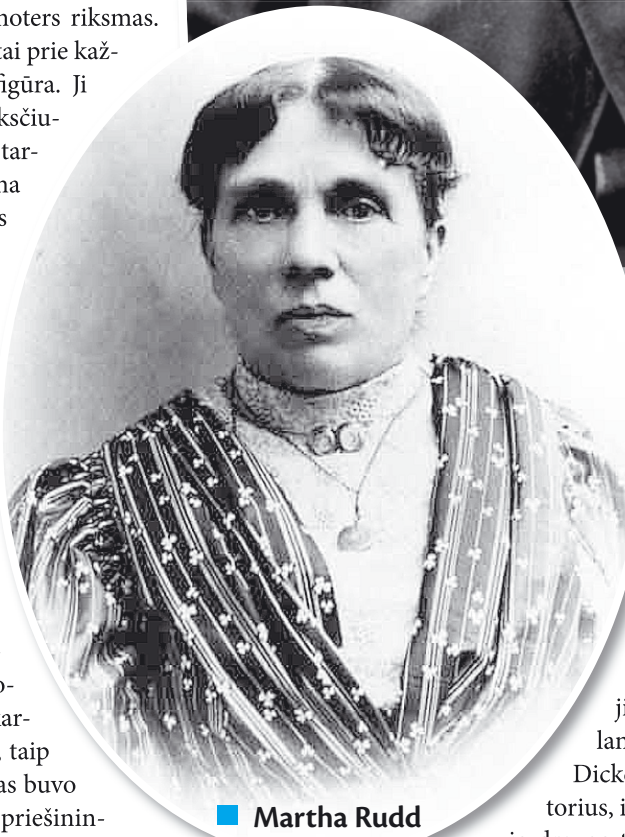
Tačiau bendras gyvenimas su Caroline Graves – toks buvo rašytojo mūzos vardas – tapo skandalingų paskalų šaltiniu. Graži moteris, kurią jis priglaudė pas save kartu su jos mažyte dukrele Elizabeth, taip ir netapo teisėta jo žmona. Collinso buvo principingas bet kokios santuokos priešininkas ir laikėsi nuomonės, kad neįteisintas susyvenimas yra kur kas sąžiningesnis nei dokumentais įforminti santuokos ryšiai. Rašytojas buvo įsitikinęs, kad oficiali santuoka suteikia vyrui teisę valdyti moterį ir teisę pasisavinti jos turtą. Koks nors niekšas galėjo paprasčiausiai nuvaryti į kapus nelaimingą moterį, kad atimtų iš jos viską. Iš esmės šia idėja ir buvo paremtas jo romanai „Moteris baltais drabužiais“. Collinso faktiškai tapo vienu iš pirmųjų vyrų feministų, pasisakiusių už lygias moterų ir vyrų teises.

Ekonomė ir žmona

Tokiu savo iššūkiu visuomenei jis apstulbino netgi savo geriausią draugą – rašytoją Charlesą Dickensą, kurio dėka ir galėjo publikuoti savo kūrinius. Jiedu susipažino 1851 metais, kai Collinso dar buvo niekam nežinomas literatas. Būsimasis feministas tuo metu dar rašė „į stalčių“ ir su siaubu galvojo apie tai, kaip jam teks dirbti teisininku, mat to labai norėjo jo tėvai. Tiesa, jie veltui stengėsi sunaikinti sūnaus kūrybinę gyslelę – ji juk Collinso atiteko kartu su genais. Collinso tėvas buvo garsus dailininkas peizažistas, Karališkosios meno akademijos narys. Motina Harrieth Heddes taip pat buvo kilusi iš dailininkų giminės. Būsimąjį rašytoją brolis Charlesas ir sesuo Margareth nuėjo tėvų pėdomis. Vienintelį

■ Williamas Wilkie Collinso

■ Martha Rudd

■ Caroline Graves

nojetikruoju vardu, o Caroline kaimynai laikė ekonomė. Kituose butų nuomojosi gerbiamas advokatas Williamas Dowsonas su savo žmona Martha. Panašu, jog abi šias moteris jis vienodai mylėjo. Bet nė vienos taip ir nevedė. Remiantis jo teorija, vedęs Caroline, jis išduotų Marthą, ir atvirkščiai. Gyventi su abiem nesusituokus jam atrodė kur kas garbingiau.

Vienas vyras dviem moterims

Savo įsitikinimais Collinso buvo nuoseklus ir tiek asmeniniame gyvenime, tiek kūryboje visada smerkė santuokos instituciją, grasinančią individo laisvei ir moters materialinei gerovei. Jo draugės, net jei ir nepritarė šioms jo pažiūroms, susitaikė su tuo, kad abiem tenka dalintis vienu vyru. Na, apskritai, abiem nebuvo ko gailėtis – jos nugyveno su Collinso ilgą ir laimingą gyvenimą. Jis išaugino Caroline dukterį Elizabeth, kurią laikė savo dukterimi. Na, o Martha jam pagimdė tris vaikus – sūnų ir dvi dukras.

Rašytojas numirė, sulaukęs 65-erių. Ilgus metus jis kentėjo nuo podagros ir priprato prie opiumo – vienintelės priemonės nuo nepakeliamo skausmo. Jis iš anksto parašė testamentą, kuriame visą turtą, įgytą literatūriniu darbu, po lygiai padalijo dviem savo sugyventinėms ir vaikams. Po šešerių metų mirė Caroline. Ir štai kas įdomu: Martha pasielgė visiškai netikėtai – ji susitarė su kapinių sargu, kad velionės Caroline kūnas būtų slapta palaidotas greta Collinso. Visus likusius savo gyvenimo metus Martha stropiai lankydavo ir prižiūrėjo kapus.

Niekingas fondo valdytojas

Bet štai apsaugoti savo dukterį nuo vyrų savivalės Collinso nesugebėjo. Moterų lygiateisiškumo propaguotojas, jis savo testamente nurodė, kad dukroms priklausantys pinigai jokia būdu nepereitų į jų vyrų rankas. Tačiau jo įduka Elizabeth neišvengė beteisės moters dalios. Jos vyras tapo fondo, kuriame buvo laikomi Collinso pinigai, globėjas. O globėjas turi pilną teisę į savo globotinių palikimą. Jis įlindo į skolas ir su kreditoriais atsiskaitinėjo savo žmonos pinigais. Maža to, šis niekšas, įkūnijęs savyje visa tai, ko taip nekontroliavo Collinso, metė žmoną nedaug likus iki jos mirties dėl kitos, gerokai jaunesnės moters. Netiesiogiai nukentėjo ir Martha: po Caroline ir Elizabeth mirties būtent ji tikėjosi gauti jų palikimo dalį, bet gudrusis fondo valdytojas rado būdą moterų pinigų pasisavinti.

Užtat tikrosios Marthos ir Williamo dukters išvengė liūdno dalios – jos paprasčiausiai neištekėjo. Seserys išgyveno iki gilių senatvės ir numirė beveik vienu metu – 1955 metais. Iki savo gyvenimo pabaigos jos vadinosi išgalvota savo gimdytojų pavarde – Dowson.

Parengė Dana KURMILAVIČIŪTĖ

Williamą jie stūmė į jurisprudenciją.

Tačiau likimas laiku suvedė Collinso su Dickensu. Štai tada ir prasidėjo tikrasis gyvenimas. Kartu jie kūrė, keliavo po gimtąją šalį ir po Europą, pristatydami publikai savo mėgėjiško teatro spektaklius, lankydavosi miuzikluose. Dickensas, jau žinomas autorius, išsyk įžvelgė savo jaunojo draugo talentą ir ėmėsi jam padėti. Ir kas žino, ar būtų galėjęs Collinso išgarsėti, jeigu ne jo įžymusis bičiulis, pasiūlęs kaip tribūną savo žurnalo puslapius.

Tačiau pradedantysis rašytojas savo kovoje dėl visuomenės moralės pralenkė netgi savo mokytoją. Dickensas nepritarė Collinso gyvenimui su Caroline Graves ir, suprantama, vargu ar nujautė, kad jo draugas gali pateikti jam dar skandalingesnę siurprizą. 1860-ųjų viduryje Collinso, tuo laiku jau tapęs įžymiu rašytoju, susiėjo su dar viena moterimi – Martha Rudd. Ir faktiškai tapo dviejų moterų sugyventiniu.

O Caroline? „Moteris baltais drabužiais“ metė savo nesantuokinį vyrą ir 1868 metais ištekojo už kažkokio Josepho Clowo. Caroline tikėjosi, kad londonietis verslininkas suteiks jai šeiminingą laimę ir stabilumą. Collinso nuoširdžiai linkėjo jai sėkmės ir net atėjo į vestuves. Tais pačiais metais jis išsinuomojo butą, kuriame įsikūrė kartu su Martha, prisidengdamas išgalvotu vardu.

Tačiau po dvejų metų Caroline paliko vyrą ir sugrįžo pas Collinso, kad pasilikytų su juo. Ir Collinso vėl – jau visiems laikams – tapo dviejų moterų sugyventiniu. Jis buvo laimingas, kad vėl susiėjo su savo mūza. Bet ir su Martha jam nesinorėjo skirtis. Beliko tik viena – tiesiog gyventi dviejuose namuose. Vienuose jį paži-

Tėveliai, jūsų vaikas – jūsų rūpestis!

„Šiais metais <...> mažai raštingi, retai pamokas lankę, beveik nieko neskaitę (visus dvylika metų) abiturientai gavo beveik tiek pat, kaip išprusę, puikiai mokęsi ir tikrai apsiskaitę. Tad kažkas čia nesuveikė, taip neteisinga, nelogiška, tai verčia kalbėti apie sistemos išsigimimą. Kitas dalykas, kad negalima matyti viso darbo su konkretaus vertintojo vertinimu...“ – savo straipsnyje „Kažkas čia nesuveikė“ („Dialogas“, Nr. 27) rašo Vilniaus Žvėryno gimnazijos mokytoja metodininkė S.Milisevičiūtė.

Autorės nuomonė išprovokavo esmingų dalykų apie lietuvių kalbos ir literatūros egzaminą (ne tik šiųmetį) išsakyti ir internautus. Tie, kam rūpi, išvadas pasidarys.

Vertintoja: „Šaunuolė esate, Sigita. Bet šaunuoliai šioje sistemoje pralaimi. Kaip, pavyzdžiui, ir Burgio gimnazija – jų rašinio rezultatai kaip eilinės provincijos mokyklėlės.

Kas dėl to kaltas, visi žinome, suprantame, tik štai atsakyti į klausimą, ką daryti, nesugebame.

Pirmiausia, manau, vertintojas turi būti profesija šalia tiesioginio mokytojo darbo. Be to, labai labai gerai apmokama profesija – užmokestis privalo būti ne 300–500 Lt per savaitę, o triskart daugiau. Vertintojų reikia triskart mažiau, ir dirbti jie turi ne 1 savaitę kaip šiųmet, o dvi tris savaites. Bet labai profesionaliai. Tada ir atsakomybė bus, ir rezultatai.

Antras dalykas – VBE rašinių viešumas. Baigti tuos cirkus su darbų nerodymu. <...>

Ketvirta – privaloma išleisti įvertintų, aptartų VBE darbų knygą su metodinėmis rekomendacijomis.

Dar keli klausimai gerb. Sigitai.

Ar vertėjo skaityti VISUS privalomus kūrinius, jei samprotavime jie įkainoti vos 3 taškais?

Ar vertėjo rašyti KŪRYBINIUS darbus, jei egzamino rašiny kūrbiškumo nevertina (nėra papildomų taškų už ypatingą kūrbiškumą)?

Ar diskutavote tema apie atleidimą? O apie maištininkus? Kur šitos TEMOS įrašytos kaip privalomos?

Ar vis dar manote, kad egzamino užduotis atitiko ugdymo programą?“

Esu pakraupusi: „<...> visi darbai turėtų būti persiųsti į mokyklas, kad mokytojai galėtų susipažinti, kodėl aukštus metinius įvertinimus turintys mokiniai surinko mažai egzamino balų: mokytojai netinkamai paruošę, mokinys prastai parašė ar darbas buvo netinkamai įvertintas? Pakraupau perskaičiusi vieną vertintojos komentarą po V.Savukyno straipsniu „Kas įvertins vertintojus“. Supratau tiek: darbus vertina bet kas atvartytas prievarta, jei vertintojas tingi, darbų neskaity, niekas už vertinimą neatsako.

Kaip turi jaustis dvyliktokai, jų tėvai, pagaliau mokytojai, kuriuos kažkas galbūt kaltins, kad neparuošę egzaminui?“

„<...> Į mokyklas darbai nebus grąži-

nami, nes NEC teigia, kad mokiniai turi į savo darbus autorines teises! Gudru, tiesa? Tokiu atveju darbą pasiimti gali tik pats mokinys (o juk kiti išvyko į užsienį), darbų be mokinio sutikimo atseit negalima viešinti, todėl NEC neskelbia net darbų pavyzdžių – nei mokytojai, nei tėvai, nei mokiniai net norėdami negali mokyti iš jau įvertintų pavyzdžių.

Medžiagos, kaip iš tikrųjų „laimėti“ per egzaminą, nei ministerija, nei už tai atsakingas UPC neturi, nekuria, neskelbia. Net į lituanistams sukurtą internetinę mokyklą „Lituanistų avilys“ ne visus priima, tik lojalius – tuos, kurie niekur ir niekada nepasiskak prieš programas ar jų kūrėjus. Šiai mokyklai vadovauja mokytoja, dirbanti pagrindinėje mokykloje ir jokio supratimo neturinti nei apie vidurinio ugdymo programą, nei apie valstybinį egzaminą.

Tai ar įmanoma su tokiu vadovavimu

gauti kitokius egzamino rezultatus? Man šis egzaminas labiau primena slaptuosius Ribentropo–Molotovo susitarimus.“

Realybė: „O gal kartais kaltas ir pernelyg didelis susižavėjimas kūrybiškumo ugdymu, nukrypstant nuo paties teksto suvokimo? Pernelyg didelis susižavėjimas kūrinių (autorių) pristatymais mokinių kurtų filmų, spektaklių, inscenizacijų, literatūrinių teismų formomis. Juk norint šiuolaikinti ar interpretuoti kūrinių, pirmiausia jį reikia gerai suprasti.

O kartais ir labai daug skaitantys mokiniai, deja, teksto nesupranta, o juo labiau jame ieško to, ko ten nėra (kad ir sovietinės okupacijos XIX a.).“

R.: „Mes mokykloje 8 lituanistės, ir būtent dviejų – manęs ir kolegės – niekas nepastebi „kaip lituanisčių“, t. y. tų, kurios rašo ir sako šventines kalbas, organizuoja minėjimus, renginius, susitikimus su rašytojais, aktorais ir t. t. Ir tik mums dviem kasmet lyja šimtukai! Kolegių ir šiųmet mokiniai neišlaikė ar gavo per mažai, ypač tie, aktyvieji, kūrybiškieji. O mes su kolege tyliai ramiai išsinagrinėjome programas, vertinimo instrukcijas, pamatėme ir paskaičiavome, kas „apsimoka“, o kas – ne, ir dirbome ramiai, tiksliai, vis pasijuokdamos iš tos pompastikos, su kuria pristatomas *a la* mokinių grąžinimas prie knygos, teksto, konteksto. Didysis mūsų atradimas buvo tas, kad mokinys, net ir perskaitęs kūrinių,

vienas pats nepajėgus jį „panaudoti“ egzamine maksimaliam taškų kiekiui gauti. Štai jums ir atsakymas, kodėl skaitantys mokiniai gavo tiek pat, kiek ir neskaitantys.“

Tuščios kalbos ir dejonės: „Paprastas reikalas. Mokyti privačiai dažnai ateina mokiniai, kurie nesimoko mokykloje, būna susipykę su mokytojais, jiems neįdomiai dėsto mokykloje, apkrauna knygomis, reikalauja perskaityti per vieną dieną romaną ir t. t. Jie atmeta darbą mokykloje, belieka įtikinti, kad nekvailiotų ir bent klausytųsi mokytojų, nes pastarieji pasako daug naudingų dalykų. Tada pradėdame dirbti individualiai. (Mokytojai klasėje tokių sąlygų neturi.) Vaikai perskaito programinius kūrinius, rašo pastraipas, rašinius. Kiekvieną kartą, kai tik ateina. Dirbame tik pagal programą. Diskutuojame, mokiniai atlieka visus namų darbus. Mokykloje gauna tai 10 (jeigu prietaiko išmoktą medžiagą), tai 2 (mokytojas liepė rašyti literatūrinį rašinį, interpretaciją, o mokiniai ruošiasi samprotavimui). Koks vidurkis? Šeši. Nueina į egzaminą – 96. Jie mokėsi egzaminui, daug mokėsi, skaitė ir išmoko. Mokytojai mokyklose ant tokių mokinių pyksta, kad atseit nedarą, kas liepiama. Rašo ir veda prastus pažymius. Bet mokiniai nekreipia dėmesio, jie ruošiasi egzaminui. Kas čia blogo? O tie, kurie tiki mokytoju, lanko pamokas, viską atlieka, neturi tokių sąlygų, kaip atėjusieji mokyti privačiai.

Nukelta į 15 p. ▷

Žitos Šliogerienės nuotr.

DIALOGAS

Vyriausioji redaktorė
Elena Tervidyte
Tel. 234 4328,
mobil. 8 ~ 699 38 150,
telen@takas.lt

www.dialogas.com

PASITEIRAUTI – tel. 234 1571

Redaktorė **Lizeta Lozuraitytė**: redaktore@dialogas.com; tel. 234 0482
Apžvalgininkas **Vytautas Strazdas**: apzvalgininkas@dialogas.com; tel. 234 6943
Korektorė **Lina Paragytė**: korektura@dialogas.com
Maketuotojas **Arturas Gusevas**: maketas@dialogas.com
Vyr. buhalterė **Rasa Krilavičiūtė**: buhalterija@dialogas.com
Administratorė: info@dialogas.com; tel./faksas 234 1571
Prenumerata: prenumerata@dialogas.com

Savaitraščio indeksas 0017.
Redakcija: Antakalnio g. 31, LT-10312 Vilnius. Faksas 234 1571
Jmonės kodas 221262680. Atsiskaitomoji sąskaita LT72 70440 6000118958
AB SEB bankas. Banko kodas 70440.

Straipsnių autorių mintys gali nesutapti su redakcijos nuomone. Už reklamos, skelbimų ir mokamų straipsnių turinį redakcija neatsako. Rankraščiai neregistruojami ir negrąžinami. Kopijuoti ar platinti savaitraštyje publikuojamą medžiagą be redakcijos sutikimo draudžiama.

Leidžia UAB „Polilogas“.

REMIA SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS Media Support Foundation

Išleina ketvirtadieniais.
Laikraštis leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. SL 093. 4 sp. I. Tir. 1879 egz.
Spausdino UAB „Lietuvos rytas“ spaustuvė,
Gedimino pr. 12a, LT-01103 Vilnius.
ISSN 1392–1916

▷ Atkelta iš 14 p.

Natūralu, kad tokie ir gauna prasčiau, nes jie paskendo medžiagoje, pervargo. Dažnai būna, kad per egzaminus jautresni vaikai labai išsigąsta, susijaudina, pamiršta, rašo galvodami tik apie šimtuką, nes juos mokytojas įtikino, kad yra tiesiog talentai. Nieko panašaus. Filologų konkurso laimėtojai nebūtinai puikiai moka rašyti rašinius.

Žodžiu, visi šie verkšlenimai – tušti purkštavimai, nes tie mokiniai, kurie, anot mokytojų, neskaito, nesidomi literatūra, nebūtinai tokie yra. Patirtis įrodė, kad yra visai. Patarimas: nekurkite ir negyvenkite iliuzijų pasaulyje.

Žodžio laisvė: „Paieškokite margame pasaulyje, na galbūt išskyrus Rytų bloką, kur yra dvi skirtingos programos: viena šiaip sau programa, o kita egzaminu. Visur egzaminas yra rengiamas tiksliai ir griežtai pagal tą programą, pagal kurią mokoma. Nėra jokios atskiros egzaminu programos. Nesu iš lituanistų luomo, bet visur tas pats „briedas“. Gal pradėkime nuo to: viena programa su aiškiais reikalavimais ir kriterijais bei egzaminas pagal tuos kriterijus? Na, aišku, būtų dar neblogai, kad egzaminu rengėjai tą programą žinotų ir jos laikytųsi.“

Privat: „Dirbu privačiai ir tik pritarti galiu komentatoriui *Tuščios kalbos ir dejonės*. Mokytojai neruošia egzaminui, jie visą programos svorį perkelia ant vargšų mokinių galvų – lai mokosi visko, neatsirinkdami, nežinodami, ar mokės visu tuo pasinaudoti. Privačiai dirbantys mokytojai ruošia egzaminui labai tikslingai – tik tai, ko reikia, ir nė žodžio daugiau, jokio tautinio balasto.

Kažkas čia labai taikliai pastebėjo, kad kaip dokumentai galioja dvi programos – ugdymo programa ir egzaminu programa. Mokykloje mokytojai dirba pagal ugdymo programą, korepetitoriai – pagal egzaminu programą. Tai, kas ugdymo programoje sudaro 95 proc. viso turinio (literatūra), egzamine sudaro 6 proc. Iš čia ir rezultatų skirtumas.“

Pritariu Privat: „Mokytojai dirba, kaip privalo. Pagal ugdymo programą. Mokiniai turi patys ruošti egzaminui. Kaip nori, kaip gali. Nėra jokio švietimo dokumento, kuris įpareigotų mokytojus ruošti egzaminui. Mokykla ruošia studijoms, gyvenimui, o ne egzaminams.“

Emigrantas: „Bet kurioje civilizuotoje šalyje toks mokytojo pareiškimas, atseit neruošiu egzaminui, nes ruošiu gyvenimui, taptų vilko bilietu ir tiesiausiu keliu į darbo biržą. Ne, gerbiame lituanistai, jūs ruošite tam, kam liepsime mes, tėvai, nes mokėti dar ir korepetitoriams per didelis vargas. Mokykla privalo garantuoti rezultatą, egzaminu rezultatą, nes to tėvai ir leidžia vaikus į mokyklą, o ne tautinių jūsų sapalionių klausyti. Jei perskaitęs visas mokytojo lieptas knygas vaikas neišlaikytų egzaminu ar išlaikytų prastai, paduočiau mokyklą į teismą.“

Emigrantui: „Tėveliui patariu pirma susipažinti su mokymo programomis, o ne grasinti mokytojams. Ten pamatysi, kad ne tu diktuoji, ko mokytojams mokyt. Tu švietimo sistemoje išvis esi niekas. Ir vaikas ne tavo, o valstybės. Ji diktuoja, kokių jai piliečių reikia. O mokytojai yra vykdytojai. Todėl negrasink teismai, nes vis tiek nieko nelaimėsi, tik kvailumu pagarsėsi. Ot prajuokint, tėveliai...“

Mamytėms ir tėveliams: „Išsitraukite sutartį su mokykla. Jeigu ten parašyta, kad mokykla įsipareigoja ruošti egzaminams ir

prisiima atsakomybę už egzaminu rezultatus, tada reikalaukite. Bet žinau, kad to sutartyje nėra ir negali būti parašyta. Jūsų vaikas – jūsų rūpestis.“

Mama: „Ar teisingai supratau, kad kai kurie mokytojai dėl savo tingėjimo ir ambicijų atsisako ruošti vaikus vieninteliu privalomam egzaminui, skaičiuojamam į visas studijų programas, ir siūlo rinktis korepetitorius? Paskelbkite, kurios mokyklos ar kurie konkretūs mokytojai taip daro, ir pamatysite, kiek „daug“ mokinio krepšelių surinksite į savo mokymo įstaigą.“

„Miela mama, ar jūs nesupratote, kad lituanistai šioje situacijoje – tik atpirkimo ožiai, o ne tinginiai ar ambicingi žmonės. Ugdymo programa viena, o egzaminu – kita. Ignoruoti ugdymo programą ir ruošti egzaminui nelegalu – taip busi priverstas klastoti dienyne, rizikuosi būti nubautas įvairių auditorių ir tikrintojų.“

Mama: „Atleiskit, bet dar tokios nesąmonės negirdėjau: norite pasakyti, kad ruošti egzaminui per pamokas – nelegalu? Tai ar ne egzaminas vainikuoja visą ugdymo procesą? Ar ne egzaminu rezultatai skelbiami reitinguose ir savivaldybių tinklalapiuose? Egzaminu, o ne perskaitytų knygų. Jei tai, ką rašote, būtų tiesa, beliktų susemti ir „pasodinti“ visus šimtukininkų mokytojus, nebent kas paliudytų, jog tie šimtukininkai ruošti korepetitorius. Absurdus čia rašinėjate. Taip būti negali.“

Kas nesuveikė: „1. Nesuveikė ugdymo programa, orientuota vien į PRIVALOMOS literatūros skaitymą ir analizavimą. Štai tą patvirtinantis komentaras iš DELFI: „Nors aš ir perskaičiau, iškaliau visus reikalaujamus kūrinius, iki kaulų smegenų žinojau viską apie kiekvieną budulį, aprašytą tautosakoje, egzaminu metu pasinaudojau tik vienu kūriniu, kurį panaudojau kaip kontekstą, ir vieną sakinį apie jį kaip argumentą, visa kita rašiau „iš lempos“. Ne vienas, visai neskaitė tų kūrinių, taip pat išlaikė ir dar net geriau už skaičiusius ir sąžiningai atidirbusius tą „baudžiąvą“.“

2. Nesuveikė nauji abiejų rašinio tipų (samprotavimo ir lit. rašinio) reikalavimai. Rašyti literatūrinį rašinį neturėdami kūrinių galėjo arba „savižudžiai“, arba tie, kurie tą temą, pavyzdžiui, apie miestą, ruošėsi įskaitai. Samprotavimo reikalavimai daugeliui moksleivių liko neišaiškinti, tai įrodo dar vienas komentaras iš DELFI: „Dauguma tų temų galima atsakyti keliaisakiniais ar pastraipa, nors reikalauja kosminio min. 500 žod. „turtingo“ turinio, kurį retai patys mokytojai sukrupšto.“ Mokinyš žiauriai klysta: samprotavimo rašinio „vinis“ yra mintys, idėjos, netikėtos sąsajos, asociacijos, nors tai, pagal programą, NĖRA LITERATŪROS PAMOKŲ OBJEKTAS.

3. Visą išderino VBE Vertinimo instrukcija – pasirodo, pagal ją, vertinami visai ne tie dalykai kaip ugdymo procese. Mokiniai liko apgauti, nes atestato pažymiai rodo ugdymo programos įsisavinimą, o tai neatitiko egzaminu reikalavimų.

4. Nesuveikė UPC pagalba mokytojams, pavyzdžiui, „Lituanistų avilyš“. Manau, be tokios „pagalbos“, kuri realiai tik klaidino, kreipė ne ten, kur reikia, egzaminu rezultatai būtų buvę geresni. „Lituanistų avilyje“ buvo visiškai išderintas atskirų rašinio tipų supratimas ir vertinimas, mokytojas buvo orientuojamas į dėstymą – kuo gausesnės medžiagos pateikimą, o ne į metodiką (tuo mokykla skiriasi nuo universiteto).“

SIŪLO DARBĄ

Kaišiadorių Algirdo Brazausko gimnazijai reikalingas **socialinis pedagogas**.
Detalesnė informacija skelbiama
gimnazijos internetinėje svetainėje www.a.brazausko-gimnazija.lt. Tel. 8 686 33 780.
Gimnazijos direktorius

PROJEKTAI

Ukmergės jaunimas kuria draugišką mokyklą

■ Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos aštuntokai nusprendė tapti trečiųjų ir ketvirtųjų globėjais bei išmokyti juos pasitikėti savimi, bendrauti su vyresniaisiais.

Ar mokykla gali tapti antraisiais namais, kur saugu, jauku, gera ir visada norisi grįžti? Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos mokiniai pasiryžo kurti visiems draugišką mokyklą, kurioje, lyg tikroje šeimoje, vyresnieji rūpinasi mažesniaisiais: globoja, padeda pažinti save, įveikti iškilusius sunkumus ir įsiliesti į bendruomenės gyvenimą.

„Dalis pradinių klasių mokinių jaučiasi nesaugiai, jiems sunkiau sekasi bendrauti, susirasti draugų, baugina pokyčiai, kurie laukia baigus pradinę mokyklą, – sako Kristina Adamonienė, Dukstynos pagrindinės mokyklos istorijos mokytoja. – Aukštesniųjų klasių mokiniai, daugiausia – aštuntokai, nusprendė tapti trečiųjų ir ketvirtųjų globėjais bei išmokyti juos pasitikėti savimi, drąsiau reikšti savo nuomonę, bendrauti su vyresniaisiais.“

Nuo 2013 m. pradžios ne rečiau kaip kartą per mėnesį aukštesniųjų klasių mokiniai susitikdavo su dvidešimt globotinių, kartu su jais žaisdavo, sportuodavo, piešdavo, dainuodavo, lipdydavo, padėdavo spręsti problemas.

„Įvairūs žaidimai – geriausias būdas ugdyti pradinukų kūrybiškumą, pasitikėjimą savimi, bendravimo ir darbo komandoje įgūdžius, – pasakoja pedagogė. – Pavyz-

džiui, žaidėme žaidimą, kai susiskirstę grupėmis mokiniai stengėsi kuo greičiau rasti virvę užrištomis akimis. Analizuodami, kodėl viena komanda užduotį įveikė greičiau nei kita, vaikai suvokė, kaip svarbu bendradarbiauti ir veikti išvien.“

Anot K.Adamonienės, baigiantis mokslo metams, dalis pradinių klasių mokytojų pastebėjo, kad užsiėmimuose dalyvavę mokiniai tapo mandagesni, ėmė geriau mokytis.

„Užsiėmimai buvo naudingi ne tik mažiesiems, bet ir aukštesniųjų klasių mokiniams. Jie tapo atsakingesni, išmoko susitelkti, rūpintis aplink esančiais, – džiaugiasi K.Adamonienė. – Rudenį planuojame suburti naujas globėjų ir pradinukų grupes.“

Ukmergės Dukstynos pagrindinės mokyklos jaunimas ėmė rūpintis mažesniaisiais ir kurti visiems draugišką mokyklą prisijungę prie pilietiškumo ugdymo projekto „Kuriname Respubliką: visuomenės pilietinio veikimo kompetencijų ugdymas“. Jame iš viso dalyvauja ir savo iniciatyvas įgyvendina 120 švietimo įstaigų – bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų, kolegijų – iš 30-ies savivaldybių.

Diana SKUČAITĖ

Gimtadienio skirtukas

Kelmės r. Tytuvėnų gimnazijos mokytoja, šaunių tekstų „Dialogui“ autorė **Bronislava Buchienė** savo veidaknygėje rašo:

„Mano amžiuje, tikriausiai, jau neberekėtų žymėti gimtadienių, bet jie yra tarsi skirtukai knygoje. Skirtumas tik tas, kad skirtukas rodo, kiek jau puslapių perskaitei, kiek dar liko skaityti. Norėdamas, gali atsiversti knygos pabaigą ir sužinoti, kuo baigsis. Gimtadienis suteikia neeilinę progą pažvelgti atgal, prisiminti, ką, kaip ir su kuo „skaitei“, tačiau toliau, už žymeklio, pažvelgti neleidžia... Neatsiversi gyvenimo ir nepasimalsai...“

B.Buchienės nuotr.

ŠIAME „DIALOGO“ NUMERYJE MINIMA 17 UGDYMO ĮSTAIGŲ

Algirdo Brazausko gimnazija, Kaišiadorys
Dukstynos pagrindinė, Ukmergė
Endriejavo vidurinė, Klaipėdos r.
Jono Jablonskio gimnazija, Kaunas
Juliaus Janonio gimnazija, Šiauliai
KTU gimnazija, Kaunas
Licėjus, Vilnius
Profesinio rengimo centras, Šiauliai
Šiuolaikinės mokyklos centras, Vilnius

Technologijų ir verslo mokymo centras, Radviliškis
Tytuvėnų gimnazija, Kelmės r.
Vincio Kudirkos progimnazija, Kaunas
VšĮ Kelmės profesinio rengimo centras, Kelmė
VšĮ Kuršėnų politechnikos, Šiaulių r.
Zigmo Žemaičio gimnazija, Švenčionys
Žemės ūkio, Joniškis
Žvėryno gimnazija, Vilnius

Pagerbti sostinės abiturientai

■ Liepos viduryje Vilniaus rotušėje buvo pagerbti geriausi miesto abiturientai, padėkota jų pedagogams, pasveikinti tėvai. Vilniaus mero A. Zuoko padėkos raštai buvo įteikti 130-čiai geriausių sostinės moksleivių iš 24 mokyklų. Mero sveikinimus gavo devyni 4 šimtukai, trisdešimt du 3 šimtukai ir aštuoniasdešimt devyni 2 šimtukai per šių metų egzaminus surinkę abiturientai.

www.dialogas.com
įvairių nuomonių ringas

Seminarai lituanistams

Rugpjūčio 27–29 d. Lietuvių kalbos institute (P. Vileišio g. 5, Vilnius) organizuojami nemokami metodiniai vienos dienos seminarai lietuvių kalbos mokytojams. Skelbiamas seminarų tikslas – aptarti ir aktualizuoti mokinių pasiekimų bei pažangos vertinimo ugdymo procese klausimus. Ugdymo plėtotės centras (UPC) praneša, kad renginiai vyks: rugpjūčio 27 d. Vilniaus rajono, Klaipėdos, Šiaulių, Visagino, Šalčininkų, Švenčionių ir Trakų rajonų mokyklų lietuvių kalbos mokytojų metodinių grupių pirmininkams; rugpjūčio 28 d. savivaldybių lietuvių kalbos mokytojų metodinių būrelių pirmininkams; rugpjūčio 29 d. Vilniaus miesto mokyklų lietuvių kalbos mokytojų metodinių grupių pirmininkams.

Preliminari seminaro programa skelbia, jog apie europines vertybes, tautinius idealus ir lituanistinį ugdymą mokytojams turėtų pakalbėti dr. N. Kardelis, VU Klasikinės filologijos, Filosofijos istorijos ir logikos katedrų docentas. 2013 metų lietuvių kalbos brandos egzamino rezultatus apžvelgs dr. A. Ranonytė, NEC Egzaminų skyriaus vedėja, 2013 m. valstybinio brandos egzamino vertinimą – mokytoja ekspertė (ME) A. Šventickienė, lietuvių kalbos VBE kandidatų darbų vertinimo komisijos pirmininkė. Be to, Vilniaus licejaus ME V. Lisauskienė papasakos susirinkusiems kolegoms apie mokymą(si) rašyti rašinį: literatūrines užduotis ir jų vertinimą, ME M. Mikalajūnas pakalbės apie pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrą – lūkesčius ir rezultatus, o LKI direktorė doc. J. Zabarskaitė perskaitys pranešimą apie semantinę kalbos gebą ir bendrąjį raštingumą.

Užsiregistruoti į seminarus galima UPC interneto svetainėje www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/ iki rugpjūčio 23 d.

UPC ir „Dialogo“ inf.

Gerbiami mokytojai, direktoriai, darželių auklėtojai, dėstytojai,
„Dialogas“ – Jūsų profesinis laikraštis.
Kviečiame prenumeruoti ir siūlome 3 variantus –
rinkitės Jums patogiausią!

I. Popierinė laikraščio versija

Užsiprenumeruoti galima:

- Interneto svetainėje www.dialogas.com. Raskite prenumeratos nuorodą, ją paspauskite, užpildykite pateiktą formą ir šią atsiųskite į redakciją.
- Visuose „Lietuvos pašto“ ir „Lietuvos ryto“ skyriuose – tradiciškai.

Prenumeratos kaina:

- » visiems metams – 175,89 Lt,
- » pusei metų (6 mėn.) – 95,94 Lt,
- » 3 mėn. – 47,97 Lt,
- » 1 mėn. – 15,99 Lt.

II. Elektroninė laikraščio versija

Prenumeruoti galite adresu

<http://www.dialogas.com/pdf-prenumerata/>

Prenumeratos kaina

FIZINIAMS asmenims:

- » visiems metams – 87,95 Lt,
- » pusei metų – 52,77 Lt,
- » 3 mėn. – 29,74 Lt,
- » 1 mėn. – 10,00 Lt.

JURIDINIAMS asmenims

(tiems, kam reikalinga sąskaita faktūra):

- » visiems metams – 115,69 Lt,
- » pusei metų – 63,74 Lt,
- » 3 mėn. – 32,57 Lt,
- » 1 mėn. – 11,79 Lt.

III. Tinklapis – dialogas.com

www.dialogas.com – nuomonių ringas

- » Švietimo aktualijos
- » Straipsnių fragmentai
- » Internetinė apklausa
- » Nuotraukos, nuorodos, komentarai, archyvai
- » Kita naudinga informacija

Jei kiltų klausimų, paskambinkite į redakciją tel. (8 ~ 5) 234 1571 arba parašykite info@dialogas.com – ir gausite visą Jus dominančią informaciją.

Jei nespėjote „Dialogo“ užsiprenumeruoti Lietuvos pašto skyriuose, galite tai padaryti mūsų internetinėje svetainėje www.dialogas.com bet kuriuo metu.

Ačiū, kad prenumeruojate „Dialogą“.